

Gemeenschappelijke regeling

Jaarstukken 2024

“Werk van waarde”

Programmaverantwoording 2024 (Jaarverslag)

“Werk van waarde”

Om een beeld te schetsen van 2024, presenteert het Waddenfonds met gepaste trots het jaarverslag, “Werk van Waarde”. Het afgelopen jaar zijn er opnieuw een reeks bijzondere projecten geïnitieerd of afgerond. Het zijn initiatieven die het Waddengebied, zowel ecologisch als economisch duurzaam versterken.

PROGRAMMAVERANTWOORDING 2024 (JAARVERSLAG)	2
Voorwoord	4
De Waddenfondsorganisatie	5
Onze opdracht: ecologie en economie in balans	9
Interview met voorzitter Matthijs de Vries	12
Dit was 2024	14
Afronding Waddenfonds	20
De governance in het Waddengebied	22
Beheer en Controle	24
Systeem voor Monitoring en Evaluatie	27
Jaarcijfers	28
Subsidieplafonds 2024	29
Subsidieaanvragen 2024	30
Verleende subsidies in 2024	32
50/ 50 – verdeling Ecologie en economie	35
Uitgelichte projecten	36
1 PARAGRAFEN (JAARREKENING 2024)	39
Paragraaf 1 Bedrijfsvoeringskosten	39
Paragraaf 2 Financiering	41
Paragraaf 3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	42
Paragraaf 4 Onderhoud kapitaalgoederen	44
Paragraaf 5 Grondbeleid	44
Paragraaf 6 Lokale Heffingen	44
Paragraaf 7 Verbonden partijen	44

2. JAARREKENING	45
2.1 Balans per 31 december 2024.....	45
2.2 Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over 2024	46
2.3. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	47
2.4 Toelichting op de balans per 31 december 2024.....	49
2.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten over 2024	54
Publicatie wet normering topinkomens	57
3. OVERIGE GEGEVENS	58
3.1 Resultaatbestemming	58
4. MODELVERANTWOORDING RECHTMATIGHEID	59
BIJLAGE 1: VERLEENDE SUBSIDIES	60
BIJLAGE 2: MAJEUR VERLEENDE SUBSIDIES TOTALE LOOPTIJD	72

Voorwoord

Al jarenlang kom ik op de Waddeneilanden en fiets ik graag langs de Waddenkust genietend van dit prachtige gebied. Ik vind het dan ook een voorrecht om vanaf juli voorzitter te mogen zijn van het Waddenfonds en er mede voor te zorgen dat de natuur- en landschapswaarden versterkt en behouden worden. Te zorgen dat er minder bedreigingen zijn voor de Waddenzee. In te zetten op een duurzame economische ontwikkeling, duurzame energietransitie en duurzame kennishuishouding. Om zo bij te dragen aan de enorme rijke biodiversiteit, getijdenwerking en de unieke ecosystemen. Als fonds is dit jaar hier weer flink wat werk voor verzet en wat mij betreft blijven we dat nog lang doen.

Een van de projecten waar we in 2024 over hebben besloten om een subsidie te verstrekken is het majeure programma "Het Wad gaat om." We constateerden dat het aantal projecten om bedreigingen in de Waddenzee tegen te gaan achterliep. Plastic is een van deze gevaren. Plastic is ook een probleem van iedereen en heeft daarmee niet altijd een duidelijke probleemeigenaar. Door in 2023 allerlei partijen samen te brengen op Terschelling is er nu een programma van meer dan € 7.7 miljoen waar het Waddenfonds € 3.2 mln. aan bijdraagt. Het is een programma geworden met projecten om plastic op te ruimen, te voorkomen en te werken aan alternatieven wat economisch ook weer kansen biedt. Een breed programma met vele partners.

Het majeure programma herstel cultuurlandschap is ook een programma dat we als Waddenfonds op gang hebben gebracht. Een programma gericht op landschapsherstel langs de gehele Waddenkust. Er worden onder andere slaperdijken hersteld, kolken en poelen en ook schapenboeten en houtsingels worden hersteld. De drie Wadden landschapsorganisaties gaan hier de komende jaren mee aan de slag. Om te komen tot deze aanvragen is al veel werk verzet en nu kunnen beide programma's echt de uitvoering oppakken.

Naast deze majeure programma's zijn er nog *vier* majeure projecten die in totaal € 12 miljoen subsidie hebben ontvangen. Hiermee wordt een totaalinvestering van € 50 miljoen gerealiseerd.

Naast de majeure projecten heeft het Waddenfonds *zeventien* zogenaamde thematische projecten mogelijk gemaakt. De diversiteit in deze projecten is groot. Van een project om de garnalenvisserij minder milieubelastend te laten zijn tot aan het project het Ziltepad. Het project is een lange afstandsroute langs de Waddenkust en het verbindt kerken en dorpen met het thema bezinning, ondersteund door een podcast en won dit jaar de Loopaward voor het beste maatschappelijke initiatief.

Onze kleinste subsidie categorie is het Budget Lokale Innovaties gericht op het versterken van sociale cohesie. Hier hebben we *nege*n projecten mogelijk gemaakt. Waaronder een TechLab dat bedoeld is als educatieve en praktische onderzoeksruimte voor zowel leerlingen van de basisschool als bewoners in de regio. Gericht op het onderzoeken van verzilting in het Waddengebied met behulp van Techlab technieken.

Er wordt volop nagedacht over hoe verder met het Waddenfonds. Want hoewel het fonds tot 2028 bestaat is het werk niet af. Sterker nog met de Agenda voor het Waddengebied 2050 is er nog meer werk te doen. Ik ben dankbaar dat we als overheden het gesprek hierover voeren. Wat mij betreft nemen we in 2025 het besluit dat ook na 2026 voldoende geld naar dit het gebied blijft gaan. Want het blijft hard nodig om dit prachtige Unesco gebied te behouden. Te zorgen dat we nog lang kunnen genieten van alle prachtige vogels, vissen en al het ander leven in het Waddengebied. Die zorg voor de natuur is hard nodig want zo houden we het ook leefbaar voor iedereen die er werkt en woont. Laat 2025 het Wadden jaar voor de toekomst worden!

Matthijs de Vries
Voorzitter Waddenfonds

De Waddenfondsorganisatie

Algemeen en dagelijks bestuur

Het Waddenfonds is een Gemeenschappelijke Regeling van de provincies Noord-Holland, Fryslân en Groningen en wordt bestuurd door het algemeen bestuur. Het algemeen bestuur bestaat uit negen leden, drie per provincie. Drie leden uit het algemeen bestuur vormen ook het dagelijks bestuur. Dat zijn in de praktijk de drie gedeputeerden, die in hun eigen provincie het Waddenfonds in portefeuille hebben. Het dagelijks bestuur kent subsidies toe en stuurt de uitvoeringsorganisatie van het fonds aan.

M.A.C. (Matthijs) de Vries

lid algemeen en dagelijks bestuur
(voorzitter), gedeputeerde provincie
Fryslân

S. (Susan) Top

lid algemeen en dagelijks bestuur,
gedeputeerde provincie Groningen

R.P.M. (Rosan) Kocken

lid algemeen en dagelijks bestuur,
gedeputeerde provincie Noord-Holland

drs N.A.L. (Nick) Roosendaal

lid algemeen bestuur, statenlid provincie
Noord-Holland

R. (Ruchama) Bwefar

lid algemeen bestuur, statenlid provincie
Noord-Holland

H.E. (Henk) Emmens

lid algemeen bestuur, gedeputeerde
provincie Groningen

H.J. (Johan) Hamster

lid algemeen bestuur, gedeputeerde
provincie Groningen

E. (Eke) Folkerts

lid algemeen bestuur, gedeputeerde
provincie Fryslân

R.F. (Friso) Douwstra

lid algemeen bestuur, gedeputeerde
provincie Fryslân

Uitvoeringsorganisatie

Om het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur van het Waddenfonds te ondersteunen, is sinds 2012 een kleine uitvoeringsorganisatie actief. Die bestaat uit een secretaris-directeur, een plaatsvervangend directeur, programmaregisseurs en medewerkers die ondersteuning bieden.

Gerben Huisman

Geert Boesjes

Ciska Hiemstra - Bolman

Jelske Leemeijer

Geiske Zijlstra

Onze programmaregisseurs:

Sarah Verroen

Celine Bloem

Rick Hoeksema

Martine Kriesels

Allard Steenstra

De subsidiespecialisten van het Waddenfonds huren we in van de afdeling subsidies van de provincie Fryslân. Onder Beheer en Controle is daar meer over te lezen. Voor alle andere ondersteunende diensten huren we ook menskracht van de provincie Fryslân in. Dit zijn onze medewerkers bij de beheerorganisatie van het Waddenfonds:

Gerda Roelofsen

Jeroen van Dongen

Dirk van der Meij

Ingrid Postma

Renze Schootstra

Peter Postma-de Boer

Wilte de Haan

Yen Tran

Sabine van der Heijden

Jennieke Algra-Stoelwinder

Anneke Kornelis

Arend Smits

Commissie Kwaliteitstoetsing Waddenfonds

Het Waddenfonds heeft een onafhankelijke kwaliteitscommissie, die op verzoek van de Tweede Kamer is ingesteld. De kwaliteitscommissie houdt toezicht op de onafhankelijke deskundigheid en de kwaliteit van het Waddenfonds. De commissie geeft zowel gevraagd als ongevraagd advies aan het dagelijks en algemeen bestuur.

Een belangrijke rol voor de kwaliteitscommissie is weggelegd bij de vaststelling van het meerjarige uitvoeringsprogramma en bij de vaststelling en evaluatie van het jaarprogramma van het Waddenfonds.

De Kwaliteitscommissie van het Waddenfonds houdt toezicht op de onafhankelijke deskundigheid en de kwaliteit van het Waddenfonds. De commissie geeft in dat kader adviezen aan het dagelijks en het algemeen bestuur.

De commissie bestaat uit vijf deskundigen op het terrein van economie, ecologie, energie, toerisme, landschap en cultuurhistorie, bestuurlijke en bedrijfsmatige processen en controlling & accountancy.

F.C. (Francine) Giskes

M. (Mariëtte) Pennarts-Pouw

K. (Kees) Lankester

M. (Marjolein) Quené

H.R. (Roelof) Balk

Adviescommissie rechtsbescherming Waddenfonds

Voor de advisering over de behandeling van bezwaarschriften en klachten heeft het algemeen bestuur de onafhankelijke adviescommissie rechtsbescherming Waddenfonds ingesteld. De voorzitter en leden maken geen deel uit van of zijn niet werkzaam bij een bestuursorgaan van het openbaar lichaam Waddenfonds.

Algemene verordening gegevensbescherming

Het Waddenfonds verwerkt persoonsgegevens. Die gegevens zijn vooral nodig om onze publieke taken uit te kunnen voeren. Vanzelfsprekend wordt hier uiterst zorgvuldig mee omgegaan. Het dagelijks bestuur heeft een functionaris gegevensbescherming aangesteld, die toezicht houdt op de verwerking. Ook houdt het Waddenfonds een Register van verwerkingsactiviteiten bij. In onze [Privacyverklaring](#), die is te raadplegen op de website, is omschreven hoe het Waddenfonds omgaat met de verwerking van persoonsgegevens.

Onze opdracht: ecologie en economie in balans

Het Waddenfonds is in 2006 door het Rijk opgericht voor de financiering van extra investeringen in het Waddengebied, gericht op bescherming van de natuur, het behoud van het unieke open landschap en een duurzame economische ontwikkeling van het gebied. En is sinds 2012 een Gemeenschappelijke Regeling van de provincies Noord-Holland, Fryslân en Groningen. Dit is vastgelegd in het bestuursakkoord decentralisatie Waddenfonds. Het fonds investeert in initiatieven en projecten die zowel de ecologie als de duurzame economische ontwikkeling van het Waddengebied versterken. De middelen voor de realisatie worden evenredig verdeeld over ecologie en economie. Projecten van ondernemers, verenigingen, stichtingen en overheidsorganisaties kunnen in aanmerking komen voor een bijdrage van het Waddenfonds. Aanvragers hebben de keuze uit drie subsidiestromen. Het Waddenfonds steunt op die manier kleine initiatieven met een korte doorlooptijd, maar ook grote projecten waar soms meerdere jaren aan gewerkt wordt.

In de gemeenschappelijke regeling Waddenfonds zijn de vier hoofddoelen opgenomen. Ieder project dat subsidie krijgt, draagt bij aan minstens één van deze doelen en brengt een ander nooit in gevaar.

- A. Vergroten en versterken van de natuur- en landschapswaarden van het Waddengebied.
- B. Verminderen of wegnemen van externe bedreigingen van de natuurlijke rijkdom van de Waddenzee.
- C. Een duurzame economische ontwikkeling in het Waddengebied, gericht op een substantiële transitie naar een duurzame energiehuishouding in het Waddengebied en de daaraan direct aangrenzende gebieden.
- D. Het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding voor het Waddengebied.

Drie subsidiestromen:

1. **Het Budget Lokale Innovaties** (BLI) is een laagdrempelige regeling gericht op initiatieven uit lokale gemeenschappen die aansluiten op bestaande programma's voor leefbaarheids- en plattelandsontwikkeling. Kleinschalige en vernieuwende initiatieven die bijdragen aan de vitaliteit en de duurzaamheid van lokale gemeenschappen kunnen zo mogelijk gemaakt worden en geven daarmee invulling aan Hoofdoel C. Per project kan maximaal € 50.000,- subsidie worden aangevraagd.
2. **Thematische openstelling** voor activiteiten die draaien om een van onze acht thema's: 1. Natuur; 2. Werelderfgoed, cultuurhistorie en landschapontwikkeling; 3. Bodem, water, licht en geluid; 4. Duurzame recreatie en duurzaam toerisme; 5. Verduurzaming energiehuishouding; 6. Duurzame Waddenhavens; 7. Duurzame visserij; 8. Duurzame agrarische sector.
Om onszelf en onze aanvragers scherp te houden maken we aan de hand van acht concrete thema's van onze Thematische openstelling duidelijk waar onze prioriteiten liggen. Per project kan maximaal €1.000.000,- subsidie worden aangevraagd.
3. **Majeure projecten**. In 2016 is het Investeringskader Waddengebied door Provinciale Staten van Noord-Holland, Fryslân en Groningen vastgesteld. Met het Investeringskader Waddengebied willen de provincies majeure opgaven realiseren. Dit zijn grote projecten die zich over meerdere jaren uitstrekken en een bijdrage leveren aan het realiseren van de hoofddoelen van het Waddenfonds. Het voortraject van de majeure projecten verloopt via het Investeringskader Waddengebied. Daar worden zes majeure opgaven onderscheiden: 1. Vitale kust en Afsluitdijk; 2. Waddenzee; 3. Versterken en vermarkten Werelderfgoed; 4. Havenontwikkeling en natuurverbetering; 5. Eilanden op eigen Kracht; 6. Eems-Dollard gebied in balans.
Wanneer het voortraject via het Investeringskader Waddengebied is doorlopen, kan het Waddenfonds één van de potentiële subsidieverstrekkers zijn. In dat geval kan een subsidieaanvraag bij het Waddenfonds ingediend worden.

Onderstaande **tabel** geeft op hoofdlijnen inzicht in Majeur, Thematisch en BLI op basis van een aantal projectaspecten. Alhoewel de tabel indicatief is, zal hiermee voor het overgrote deel van de projectideeën voldoende duidelijk zijn welk spoor van toepassing is. Bij twijfelgevallen kan een gesprek met een programmaregisseur van het Waddenfonds of contactpersoon bij de betreffende provincie hierover duidelijkheid geven.

Aspect	Majeur	Thematisch	BLI
Inhoud	Passend binnen het IKW en de hoofddoelen van het WF	Passend binnen de hoofddoelen van het WF en de gespecificeerde doelstellingen	Passend binnen de hoofddoelen van het WF en de kaders van BLI
Concreetheid	Activiteitenplan voor de gehele projectperiode, financiering voor de eerste 2 jaar en een globale begroting voor het tweede deel	Projectperiode concreet	Projectperiode concreet
Eisen overige financiering	Inspanning op reservering voor gehele projectperiode. Sluitende financiering minimaal eerste twee jaar. *	Zicht op sluitend financieringsplan*	Zicht op sluitend financieringsplan*
Traject	Via IKW, na akkoord van de Stuurgroep, indiening bij het Waddenfonds	Via programmaregisseur Waddenfonds	Via lokale subsidieloketten ¹ , na akkoord van hen, indiening bij het Waddenfonds
Uitvoeringsperiode**	5 jaar	3-5 jaar	3 jaar
Waddenfondsbijdrage absoluut	Minimaal € 500.000,-	Wordt bepaald door het dagelijks bestuur, zij stelt het plafond per regeling vast.	Maximaal € 50.000,-
Waddenfondsbijdrage relatief***	Gemiddeld 50% van de subsidiabele kosten	Maximaal 90% van subsidiabele kosten	Maximaal 50% van de subsidiabele kosten

* Met sluitend financieringsplan wordt bedoeld dat aanvrager voor het gehele overige bedrag aan financiering (buiten de gevraagde Waddenfondssubsidie) bewijzen van beschikbaarheid (cofinancieringsbewijzen) of officiële aanvragen (overige subsidieaanvragen) kan overleggen c.q. dat hier minimaal zicht op is. Hieruit moet blijken dat een sluitende financiering aannemelijk is binnen een vastgestelde periode na het indienen van de aanvraag. Het Waddenfonds kan aanvullende voorwaarden aan een subsidie koppelen, als de financiering op het moment van verlening niet geheel is gedekt.

** Bij de bepaling van de uitvoeringsperiode geldt dat bij de aanvraag aannemelijk moet worden gemaakt dat die uitvoeringstermijn haalbaar is, en voorzien moet zijn van een risicoanalyse en beheersmaatregelen.

*** Bij projecten ter invulling van majeure opgaven betreft de bijdrage vanuit het Waddenfonds maximaal 50% van de subsidiabele kosten. Daarbij gelden voor verschillende onderdelen verschillende maximale subsidiepercentages. Uitgangspunt is dat pilots en projecten die bijdragen aan ecologische projecten en innovatieve pilots maximaal 65% subsidie krijgen en economische projecten maximaal 35%. De staatssteunkaders bepalen het uiteindelijke maximaal toe te kennen bedrag binnen deze grenzen. Bij thematische subsidieregelingen kan het maximumpercentage per openstelling en activiteit verschillen. Dit is echter nooit hoger dan 90% van de subsidiabele kosten.

Een aantal aanvragen kunnen we niet honoreren. De redenen verschillen: vaak draagt een plan niet voldoende bij aan de hoofddoelen van het Waddenfonds. Maar ook het ontbreken van cofinanciering of wanneer een project niet past binnen provinciaal beleid van de drie Waddenprovincies zijn redenen voor afwijzing. Een project mag in zijn geheel geen afbreuk doen aan de natuur in het Waddengebied.

¹ Lokale subsidieloketten zijn loketten van de provincies waar inwoners (initiatieven) provinciale subsidies (leefbaarheid en Leader) kunnen aanvragen. Deze subsidieloketten doen de eerste advisering op aanvragen binnen de subsidieregeling BLI. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de kennis en kunde van medewerkers van lokale loketten over lokale aspecten. Verder hebben de loketten de mogelijkheid om breder te adviseren omdat zij meerdere subsidiestromen behartigen waarmee synergie wordt bevorderd.

Duurzame Kennishuishouding:

Voor onze vierde doelstelling “*Het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding ten aanzien van het Waddengebied*” heeft het Waddenfonds de afgelopen jaren gewerkt aan het borgen van een duurzame kennishuishouding.

Dit heeft geresulteerd in het onderbrengen van de kennisregisseur, de Waddenacademie, in het Bestuurlijk Overleg Wadden (BOW). Hiermee is de inhoudelijke en ook financiële verantwoordelijkheid overgedragen aan het BOW. In het verleden was al besloten dat het Waddenfonds de Waddenacademie financiert tot en met 2026. Vanaf 2025 is het de verantwoordelijkheid van het Bestuurlijk Overleg Wadden om de Waddenacademie te financieren.

In 2024 is besloten om de provinciale bijdrage aan de Waddenacademie voor 2027 te financieren vanuit het Waddenfonds. Deze komt ten laste van de algemene reserve van het Waddenfonds. In 2024 is de discussie opgestart over de financiering na 2026. Er is een verdeelsleutel uitgedacht waarin alle deelnemers aan het BOW (Rijk, gemeenten en waterschappen) een bijdrage leveren. Voor 2028 en verder zal vanuit het BOW worden gewerkt aan een voorstel.

De projecten die het Waddenfonds mogelijk maakt hebben vaak ook een kenniscomponent. Er wordt dan kennis ontwikkeld en verzameld. Het is van belang om deze kennis ook effectief te delen en toegankelijk te maken voor onder andere beleidsmakers en onderzoekers tot lokale gemeenschappen en ondernemers. Het Waddenfonds stimuleert kennisdeling door verschillende partijen samen te brengen, zoals natuurorganisaties, onderzoeksinstituten, en lokale bewoners.

NWO programma - Onderzoek impact mens op Waddengebied

In 2020 heeft het Waddenfonds een voorstel bij het NWO – Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk onderzoek - ingediend voor een trilateraal onderzoeksprogramma naar de Waddenzee, voor uitvoering door NWO in het kader van de Nationale Wetenschapsagenda. Het Waddenfonds heeft in 2021 besloten een financiële bijdrage van € 500.000,- te leveren aan dit programma.

Tijdens de 14e Trilaterale Regeringsconferentie in Wilhelmshaven (29-30 november 2022) hebben Duitsland en Nederland besloten het onderzoeksprogramma in 2023 open te willen stellen.

In 2024 is € 100.000,- uitgekeerd aan het NWO-programma.

Interview met voorzitter Matthijs de Vries

‘Een nieuw investeringsfonds is cruciaal voor het Waddengebied’

De waddenprovincies leveren om de beurt de voorzitter van het Waddenfonds. Halverwege afgelopen jaar droeg Rosan Kocken (gedeputeerde van Noord-Holland) het stokje over aan haar Friese collega-gedeputeerde Matthijs de Vries. Samen met de Groningse gedeputeerde Susan Top vormen de drie gedeputeerden het dagelijks bestuur van het Waddenfonds.

Gedeputeerde Matthijs de Vries zal het Waddenfonds als voorzitter leiden tot er – hopelijk - een nieuw fonds voor het Waddengebied is opgericht. Eind 2027 loopt de bestaansperiode van het Waddenfonds af. Maar de nieuwe voorzitter heeft volop ambities om nog mooie projecten in het Waddengebied te realiseren.

Welke actuele vraagstukken in het Waddengebied vragen momenteel het meest uw aandacht?

Een belangrijke uitdaging is de vervuiling van de Waddenzee. We zetten fors in op de bestrijding van de zogenoemde plastic soep. Het blijkt dat meer dan de helft van het plastic in de Waddenzee niet uit de Noordzee komt maar vanaf de vaste wal. Het afgelopen jaar zijn er verschillende projecten gestart zoals de Bubble Barrier in Harlingen en Wad gaat Om. We steunen die projecten vanuit het Waddenfonds.

En ander punt is het ontwikkelen van de Waddenkust en het investeren in duurzaam toerisme. Daar mag best wat meer gebeuren, ook om leefbaarheid in deze streek op peil te houden. Hoe houden we toeristen die de rust en natuur opzoeken wat langer vast en hoe laten we ze op een duurzame wijze genieten van de eilanden.

En wat zowel de natuur als de economie raakt, is de beschikbaarheid van zoetwater in het Waddengebied. Door klimaatveranderingen, toenemende droogte en hogere temperaturen ontstaat er een tekort aan zoetwater. Dat is slecht voor de biodiversiteit maar ook voor boeren die voor hun bedrijfsvoering afhankelijk zijn van zoetwater. Op Texel zijn we daarom druk bezig met ondergronds opslag van zoetwater om bijvoorbeeld het regenwater zo lang mogelijk vast te houden.

Het Waddenfonds stopt in 2027. Al langer wordt gesproken over een nieuw investeringsfonds voor het Waddengebied. Hoe belangrijk is het voor de Waddenregio dat die opvolger er ook daadwerkelijk komt?

Ik zet mij er volop voor in dat zo'n nieuw investeringsfonds er komt. Een nieuw investeringsfonds is van cruciaal belang voor het Waddengebied, om de goede initiatieven die we zijn gestart ook door te kunnen zetten. Het Waddengebied is het enige natuurgebied in Nederland dat op de Unesco Werelderfgoed lijst staat, daar moeten we trots op zijn en goed op blijven passen. De Waddenzee is internationaal een belangrijke kraamkamer van jong leven en een pleisterplaats voor trekvogels en vissen.

Als we het unieke ecosysteem van de Waddenzee willen behouden en versterken, dan moeten we daarin blijven investeren. Een nieuw fonds kan daar een belangrijke rol in spelen. Het laat ook zien dat we als Rijk en Waddenregio de Waddenagenda 2050 serieus nemen. Deze lange termijnagenda bevat goeie plannen, om die te realiseren is zo'n fonds ook nodig.

Wat zijn uw grootste wensen c.q. uitdagingen voor de Waddenregio in 2025?

Ik heb er geen geheim van gemaakt, ik draag het Waddengebied een warm hart toe. Regelmatig verblijf ik in het Waddengebied, samen met mijn gezin. Het is een uniek gebied in Nederland en op Wereldschaal. Om dit gebied te beschermen en de eigenheid te laten behouden, moeten we samen investeren. En niet alleen investeren in de zin van geld, maar ook investeren in elkaar en in samenwerking met elkaar. Niet alleen als overheden, maar samen met de ondernemers, belangenorganisaties en inwoners van de Waddenregio. Uiteindelijk hebben de mensen die in het gebied wonen en werken de meeste kennis van het gebied. Door samen te blijven werken kunnen we de natuur in het Waddengebied blijven verbeteren en versterken en de Waddeneconomie op een duurzame manier verder ontwikkelen.

Dit was 2024

Er gebeurde weer veel in 2024. Van het in de steigers zetten van projectmonitoring tot een tijdelijke verhuizing, van de organisatie van een congres tot het op poten zetten van een onderzoek naar energie uit water. Ook - en onder meer daaromheen - zijn op het gebied van communicatie veel inspanningen verricht. Zoals:

Toogdag 2024: 'Niet wachten op hoog water'

Het jaarlijkse congres van het Omgevingsberaad Waddengebied en het Waddenfonds op maandag 1 juli trok ruim 270 deelnemers. De belangstelling voor de Toogdag groeit, dit jaar was het congres zelfs al binnen een week volgeboekt. Naast een inhoudelijk ochtendprogramma over het vraagstuk van klimaatverandering presenteerden zich op de Waddenmarkt achttien innovatieve projecten uit de Waddenregio. 's Middags waren er excursies in en rond Holwert met thema's zoals cultuurtoerisme, dijkversteving, kwelderbeheer en verzilting.

Onder de titel '*Niet wachten op hoogwater*' werd het vraagstuk van klimaatveranderingen behandeld. Die zullen grote gevolgen hebben voor de Waddenzee; de zeespiegel stijgt en het water warmt op. 'Wat betekent dit voor het unieke Waddengebied?'

De inleiding over de gevolgen van klimaatverandering en hoe daarop te anticiperen werd verzorgd door directeur Katja Philippart van de Waddenacademie en programmaleider van het Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee. Hans Mommaas, voorzitter van het Nationaal Netwerk voor Brede Welvaart, voorzitter Ecologische Autoriteit en voormalig directeur van het Planbureau voor de Leefomgeving sprak over de aanpak van klimaatverandering in relatie tot brede welvaart.

Plaats van handeling was deze keer MFA De Ynset in het Friese Holwert. In september is gestart met de voorbereidingen voor de volgende Toogdag op maandag 23 juni 2025 in de provincie Groningen. Samen met de betrokken ministeries wordt alvast nagedacht over een geschikt thema.

"Er is geen zee van tijd meer voor de aanpak van de klimaatveranderingen in het Waddengebied. Er moeten nu plannen en keuzes worden gemaakt."

Hans Mommaas

Informatiebijeenkomsten

In april is op vier plekken in Noord-Holland, Fryslân en Groningen voorlichting gegeven over de nieuwe subsidieregelingen STUW'24 en Budget Lokale Innovaties (BLI). Voor beide kon met ingang van 1 mei een aanvraag worden ingediend. Bij elkaar kwamen er zo'n 125 belangstellenden op af.

De reacties waren opnieuw positief. De sessies voorzien in een behoefte en werken drempelverlagend bij het indienen van een aanvraag. Aardige bijkomstigheid: het is ook een welkome en functionele aanleiding om te netwerken.

Er was ook deze keer veel belangstelling voor tienminutengesprekken, waarin kandidaat-aanvragers projectideeën aan medewerkers van het Waddenfonds konden voorleggen. Naderhand werd de ontwikkeling van kansrijke ideeën gevolgd en waar nodig en gewenst het indienen van aanvragen ondersteund.

Eilandbezoeken

Welhaast traditiegetrouw heeft het Waddenfonds samen met Streekwurk, Leader en IMF in september op de vijf Waddeneilanden informatiebijeenkomsten gehouden over de subsidiemogelijkheden van de drie fondsen. Ook Doarpswurk, onderdeel van Streekwurk, kreeg de gelegenheid om zich te presenteren.

In totaal kwamen er ruim honderd eilandbewoners op af. Alle partijen bestempelden de bijeenkomsten als functioneel en van toegevoegde waarde. Alleen al het persoonlijke contact met medewerkers van het Waddenfonds en Streekwurk wordt als waardevol ervaren. Eilandbezoeken maken de komende jaren dan ook zeker deel uit van het activiteitenplan van het Waddenfonds.

Provinciale Staten

Samen met het Investeringskader Waddengebied (IKW) heeft het Waddenfonds een ontmoeting georganiseerd met de Friese statenleden in Harlingen, waar zij werden bijgepraat over het reilen en zeilen van het Waddenfonds en IKW. Al wandelend door de havenstad werden lopende en nieuwe projecten bezocht en toegelicht. Voor statenleden uit Groningen en Noord-Holland staan soortgelijke werkbezoeken begin 2025 op het programma.

Klankbordgroep

De Klankbordgroep is in 2024 eenmaal bijeengewees. Ruim aandacht is besteed aan de wijze waarop het Waddenfonds communiceert. In zijn algemeenheid is er veel waardering voor de manier waarop het fonds in het nieuws is. De Klankbordgroep deed de suggestie om te kijken hoe de uitwisseling tussen en waarborging van opgedane kennis over projecten kan worden bevorderd en ontsloten, bijvoorbeeld in een speciale bibliotheek. Ook werd een idee voor een waddenpodcast aangereikt. Beide suggesties zijn eind 2024 opgepakt en worden mogelijk in 2025 uitgevoerd.

De Klankbordgroep is opgericht in 2022 en bestaat uit een groep vertegenwoordigers van aanvragers en organisaties in het werkingsgebied van het Waddenfonds. In januari 2025 komt de groep weer bijeen.

Werkconferenties en onderzoek

Terugdringing plastics in het Waddengebied

In maart 2023 is met de werkconferentie 'Terugdring plastics in het Waddengebied' een aanzet gegeven tot vermindering van plastics op het land en in het water. Dat heeft geleid tot het grote programma "Wad gaat Om". Dit programma is in oktober gehonoreerd en ging in november van start. Dit langjarige programma pakt het plasticprobleem in het Waddengebied grootschalig vanaf de bron aan. Het project omvat het opruimen van plasticsoep, de verwerking ervan, het zoeken naar alternatieven voor plastic en bewustwording en gedragsverandering van overheden, ondernemers en publiek. De totale kosten voor dit project bedragen € 7.440.628,-.

Natuurherstel in voor garnalenvisserij gesloten gebieden

Verschillende partners in het Waddengebied hadden al langer de wens om tot een natuurherstelprogramma te komen in voor garnalenvisserij gesloten gebieden. Een programma om het herstel te volgen en te ondersteunen op een manier die past in de natuurlijke dynamiek van de Waddenzee.

In het voorjaar van 2024 organiseerde het Waddenfonds een bijeenkomst over een op te zetten programma Natuurherstel in gesloten gebieden. Al snel bleek de noodzaak van de ontwikkeling en uittesten van een innovatieve monitoringtechniek om de effecten van de gesloten gebieden in beeld te brengen. Dat heeft breed draagvlak bij de beheerders van de Waddenzee die op dit onderwerp samenwerken in de Basismonitoring Wadden.

Vervolgens is gezamenlijk een plan geschetst om in te zetten op actief herstel van de platte oester en te zoeken naar nieuwe kansen voor natuurherstel. Dit sluit aan op de kennis en resultaten van een eerste pilot met platte oesters van Rijkswaterstaat die in 2025 wordt gerealiseerd in een zeegat tussen Vlieland en Texel. Inzichten uit deze eerste pilot worden toegepast in de vervolgpilot, gericht op actief herstel van de platte oester. Daarnaast is het voorstel om met DNA-techniek ook in andere gesloten gebieden kansen voor natuurherstel in beeld te brengen en zo mogelijk nog meer herstel te realiseren.

De Waddenvereniging, het ministerie van LNV en Rijkswaterstaat zijn naast het Waddenfonds betrokken bij de verdere uitwerking van het plan in het voorjaar van 2025.

Energie uit Water

Onderzoeksinstituut TNO heeft gekeken naar energiewinning uit golfslag, uit getijdenwerking en uit het mengen van zout en zoet water. Het onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van het Waddenfonds, in samenwerking met de provincies Fryslân en Groningen, de Noord-Hollandse waddegemeenten en twee ontwikkelingsorganisaties: de Ontwikkelmaatschappij Noord-Holland Noord en Invest-NL.

De uitkomsten van het onderzoek zijn in januari gepresenteerd in perscentrum Nieuwspoort in Den Haag. Toenmalig minister Rob Jetten van Klimaat en Energie nam het eerste exemplaar in ontvangst uit handen van Rosan Kocken, bestuurslid van het Waddenfonds en gedeputeerde in provincie Noord-Holland.

De conclusie van TNO: Energiewinning uit water heeft in het waddegebied veel potentie en kan de Waddeneilanden al in 2030 voorzien in 83% van de elektriciteitsvraag, als aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. Ook kan de Waddenzee in dat jaar 8% van de huishoudens in het kustgebied stroom leveren.

Met deze uitkomst roepen de noordelijke provincies de rijksoverheid op de opschaling van Energie uit Water te versnellen om daarmee samen een verdere uitrol in de Waddenzee te realiseren.

“De inzet op andere groene stroom aanvullend op wind- en zonne-energie is de komende jaren cruciaal om de klimaatdoelen in het Waddegebied te kunnen halen”.

Rosan Kocken

Wie de jeugd heeft ...

In navolging op de inzet in 2023 is er in 2024 overleg geweest met het Omgevingsberaad Waddegebied en de Waddenacademie over een te formeren jongerenraad. Verkend wordt of het van toegevoegde waarde en haalbaar is om een jongerenraad te formeren, die voor onder meer bovengenoemde organisaties inclusief het Waddenfonds kan adviseren en reflecteren op ontwikkelingen in het Waddegebied. Deze inzet wordt in 2025 gecontinueerd.

Daarnaast is ook dit jaar vanuit het Waddenfonds een bijdrage geleverd aan de Tienskip Waddendag op 4 april 2024, waar 170 middelbare scholieren van de Waddeneilanden samen hebben gewerkt aan praktische oplossingen voor problemen die zij in hun gemeenschap ervaren. Deze dag werd door Tienskip georganiseerd in Harlingen, naast het Waddenfonds heeft onder meer de Regiodeal Waddeneilanden bijgedragen en er was een belangrijke rol weggelegd voor de gemeenten. Problemen die aan de orde kwamen varieerden van ‘woningnood’ tot een ‘tekort aan jongerenactiviteiten’. Tienskip verbindt jongeren met hun eigen kracht binnen de democratie en wijst jongeren de weg als het gaat om de rol en verantwoordelijkheid die zij zelf in hun lokale gemeenschap kunnen pakken.

Budget Lokale Innovaties

Verenigingen en ondernemers die lokale gemeenschappen in het Waddegebied willen versterken, kunnen aankloppen bij het Waddenfonds voor een bijdrage uit de subsidieregeling voor kleine plaatselijke initiatieven: Budget Lokale Innovaties (BLI). De regeling draagt voor maximaal € 50.000, - bij in de kosten van een project. BLI-projecten moeten vernieuwend zijn, de leefbaarheid een impuls geven en netwerken verstevigen of creëren en een Waddenspecifiek element bevatten.

Omdat het aantal aanvragen een daling liet zien, is deze subsidiestroom in het verslagjaar extra onder de aandacht gebracht. Op lokaal niveau is aan alle Waddegemeenten-informatie gestuurd en verspreid onder redacties van wijk- en dorpskranten.

Website

De website van het Waddenfonds heeft geen ingrijpende veranderingen ondergaan. Alleen de zichtbaarheid van de projectenkaart op mobiele apparaten is verbeterd.

In het najaar - en met de eindstreep van het Waddenfonds in zicht – zijn alvast verkennende stappen gezet om onder andere op de website inzichtelijk(er) te maken wat er mede dankzij het Waddenfonds allemaal aan projecten mogelijk is gemaakt met als doel het belang van het fonds en een vervolg daarop te benadrukken. Waar, wanneer, wat en voor hoeveel is er gedaan? Wat werd aan de voorkant beoogd en wat kwam er aan de achterkant uit? Begin 2025 worden daartoe de uitkomsten van een voorlopige categorische indeling besproken en vindt verdere uitrol plaats.

In 2024 werden weer zes filmpjes over Waddenfondsprojecten geproduceerd en op Waddenfonds.tv geplaatst.

Pers en publiciteit

Er werden twintig persberichten naar regionale media verzonden, veelal over projecten die met financiële steun van het Waddenfonds worden uitgevoerd. Dat leverde ruime aandacht op diverse podia op.

In vijf persgesprekken op passende locaties in de regio werd subsidieverlening aan grote en kleine bijzondere projecten toegelicht. Journalisten van kranten en tv kregen een korte presentatie over het Waddenfonds, daarna lichtten betrokken projecteigenaren de plannen toe en konden er vragen worden gesteld.

Hoewel de belangstelling van de pers per bijeenkomst varieert, voorziet het onderlinge contact zeker in de behoefte aan nieuwsgaring. En ook hier geldt dat het met en tussen journalisten, aanvragers en Waddenfonds positief werkt. Aardig om te vermelden is dat de ontmoetingen in enkele gevallen ook tot samenwerking tussen projecteigenaren onderling leidde.

Na vergaderingen van het dagelijks bestuur worden gewoonlijk nieuwsbrieven verstuurd, met daarin aandacht voor bijzondere projecten, bijeenkomsten en activiteiten in allerlei vormen en maten, variërend van berichtgeving over een feestelijke opening tot een interview met een nieuwe bestuurder. De nieuwsbrief telt ruim elfhonderd abonnees en verscheen in 2024 zes keer.

Social media

Voor de informatiebijeenkomsten - in april in de drie waddenprovincies en in oktober op de eilanden -over de subsidieregelingen STUW'24 en BLI werd op Facebook en LinkedIncampagne gevoerd. Het hele jaar door werden X – WF heeft 950 volgers - en LinkedIn – 2000 volgers - veelvuldig ingezet voor kennis- en berichtgevingen over waddenfondsactiviteiten.

Startgesprekken

In 2024 hebben programmaregisseurs en subsidieadviseurs de gebruikelijke startgesprekken gehad met vijfentwintig projectaanvragers die een thematische of majeure subsidie toegekend kregen. In zo'n gesprek worden de verdere gang van zaken en de procedures uitgelegd en toegelicht.

Uitgezwaard en verwelkomd

De samenstelling van het dagelijks bestuur van het Waddenfonds wisselde. De Groninger gedeputeerde Henk Emmens (BBB) droeg zijn functie over aan collega-gedeputeerde Susan Top (BBB) van Groningen. Zij krijgt eveneens de Wadden in portefeuille. Henk Emmens blijft wel lid van het algemeen bestuur van het Waddenfonds.

Programmaregisseur Hans van Hilten en subsidiespecialist Maarten van den Akker zijn in september vervroegd uitgetreden. Hans heeft zich vanaf 2014 als programmaregisseur Natuur en Verduurzaming energiehuishouding ingezet voor de ontwikkeling en bescherming van Waddennatuur en voor het gebruik van groene energie in de hele Waddenregio.

Hans is opgevolgd door milieukundige Rick Hoeksema. Rick werkte eerder bij onder andere Rijkswaterstaat en IVN Natuureducatie in Groningen, beide keren met Waddenzee-gerelateerde onderwerpen in portefeuille.

Maarten van den Akker was eveneens vanaf 2014 aan het Waddenfonds verbonden. Als subsidiespecialist begeleidde hij bedrijven, stichtingen en andere aanvragers bij de uitvoering van hun projecten. Zijn plaats op de afdeling Subsidiezaken van de Provincie Fryslân is ingenomen door Peter Postma – de Boer.

Verduurzaming Huis voor de Wadden

De Stichting Old Burger Weeshuis, eigenaar van het Huis voor de Wadden, zette in 2023 de eerste stappen naar verduurzaming van dit historische pand aan het Ruiterskwartier. De daadwerkelijke aanpak startte in april van dit jaar. Omdat het een ingrijpende verbouwing betrof, maakte het Waddenfonds dankbaar gebruik van de gastvrijheid van Provincie Fryslân: in de zomermaanden trokken de medewerkers tijdelijk in bij het Provinciehuis aan de Tweebaksmarkt.

Ontwikkelbudget

Het ontwikkelbudget is bedoeld om ontwikkelingen in brede zin te financieren. Hiervoor is € 300.000,- op jaarbasis geraamd. Vanaf 2022 is € 100.000 van dit budget begroot voor communicatie, zo is in 2024 onder andere de jaarlijkse Toogdag gefinancierd uit het budget van communicatie.

Jongerenbetrokkenheid

In 2024 is samen met het Omgevingsberaad en de Waddenacademie gewerkt aan het beter en meer betrekken van jongeren. Een onderdeel is het opzetten van een jongerenraad. Wij willen graag dat jongeren een bijdrage leveren aan doelstellingen van het Waddenfonds en bijvoorbeeld een rol spelen tijdens de toogdag en adviseren/meedenken ten aanzien van projecten of programmalijnen. Samen met het Omgevingsberaad is hier een voorstel voor uitgewerkt en is besloten om voor twee jaar met een pilot van de jongerenraad aan het werk te gaan. Vanuit het ontwikkelbudget is hier € 12.500,- voor vrijgemaakt.

Op de Toogdag 2024 zijn jongeren ook in beeld gebracht. Zowel door de filmpjes van jongeren uit het gebied als in interactie met de zaal in het gesprek.

Samen met de organisatie Tienskip is er op 4 april een Waddendag voor scholieren georganiseerd. Dit is het tweede jaar dat we samen met Tienskip deze dag organiseren. Tienskip brengt jongeren van middelbare schoolleeftijd en democratie dicht bij elkaar. Tijdens deze Waddendag kwamen jongeren van verschillende middelbare scholen op de eilanden naar Leeuwarden. Onder begeleiding van experts gingen ze aan de slag met het formuleren van mogelijke oplossingen voor problemen die zij in hun omgeving ervaren.

Programma Harlingen

De gemeente Harlingen werkt samen met Wetterskip Fryslân en Provincie Fryslân aan een integraal toekomstbestendig gebiedsontwerp voor de kustzone van Harlingen met behulp van de Water as Leverage (WaL) methode. Het sluit aan bij de ontwikkeling van het programma Harlingen dat naar verwachting een grote bijdrage zal leveren aan doelen van het Waddenfonds. Vanuit het Waddenfonds hebben we hier positief op gereageerd en is een bijdrage van € 50.000,- vanuit het ontwikkelbudget toegekend om het programma verder te ontwikkelen.

Project natuurherstel in voor visserij gesloten gebieden

Het Waddenfonds wil graag projecten mogelijk maken die externe bedreigingen in de Waddenzee tegengaan. Om die reden is het initiatief gestart voor het project natuurherstel in voor visserij gesloten gebieden. Dit project heeft als doel om natuur in de Waddenzee actief te herstellen en is vooral gericht op die plekken die nu voor visserij gesloten zijn. Het Waddenfonds heeft besloten om € 45.000,- beschikbaar te stellen om te onderzoeken of dit tot een project kan leiden en een aanvraag uit te werken. Inmiddels is de verwachting dat er in 2025 hiervoor een project bij het Waddenfonds ingediend kan worden.

Stichting Zoete Toekomst

Klimaatverandering is een toenemend probleem zo ook op de eilanden. Op Texel wil stichting Zoete Toekomst werken aan een plan om de gevolgen van klimaatverandering tegen te gaan of om op een andere manier hier mee om te gaan. De eerste stap hierin is om te komen met een integraal waterplan voor Texel en daarmee een aanvraag voor te bereiden om uitvoering te geven aan een aantal fysieke maatregelen. Om dit plan mogelijk te maken heeft het Waddenfonds € 12.500,- beschikbaar gesteld.

Het onderzoeken of havenslib nuttig toe te passen is als grondstof voor integrale gebiedsontwikkeling met een ecologische plus

Aan de initiatiefnemers van de gebiedsprocessen is door het Investeringskader Waddengebied en Waddenfonds gevraagd waar zij ondersteuning nodig hebben om Waddenspecifieke vraagstukken die spelen rondom de gebiedsprocessen verder te kunnen brengen/op te lossen.

Er is een voorstel ontwikkeld om te onderzoeken of het mogelijk is om een tweetal businesscases ten aanzien van slib uit te werken om te kunnen onderzoeken welke toepassingen waar nodig zijn. In dit voorstel wordt tevens gekeken of dit een invulling kan geven aan ecologisch verantwoord baggeren. Het is belangrijk om breed gedragen inzicht te krijgen in de ecologische effecten op de Waddenzee van het nuttig toepassen van slib.

Het voorstel is dat het Waddenfonds een bijdrage levert van max. € 30.000,- om te komen tot twee businesscases in combinatie met ecologisch verantwoord baggeren. Door het Investeringskader Waddengebied, de Port of Harlingen Wetterskip Fryslân en het Fries Programma Waddenkust wordt ook een bijdrage geleverd. Het totaal benodigde bedrag is € 150.000,-.

Afronding Waddenfonds

Inzet voor het behouden en versterken van het Waddengebied zal altijd nodig blijven.

Het behouden en versterken van natuur- en landschapswaarden blijft daarom van groot belang, net als het tegengaan van externe bedreigingen in de Waddenzee en de andere doelen van het Waddenfonds. De betrokken overheden en vertegenwoordigers van onder andere de natuur, recreatie, vissers en agrariërs zijn hier van doordrongen. Niet voor niets hebben zij gezamenlijk de Agenda voor het Waddengebied 2050 en het bijbehorende Uitvoeringsprogramma gemaakt. Het werk van het Waddenfonds sluit hierop aan. Een aantal projecten van het Waddenfonds zijn onderdeel van het Uitvoeringsprogramma van de Agenda.

De Gemeenschappelijke regeling van het Waddenfonds stopt per 1 januari 2028 maar de uitvoering van de Agenda gaat door. Het is onze opdracht om voor de afronding van de Gemeenschappelijke Regeling zoveel als mogelijk middelen in te zetten in projecten die bijdragen aan onze doelen. Omdat een groot deel van de projecten na afronding van het waddenfonds nog een aantal jaren in uitvoering zal zijn vraagt dit ook een keuze over hoe hier mee om te gaan en de mate waarin deze projecten na afronding nog geholpen kunnen worden. Daarnaast willen we de opgedane kennis, kunde en ervaring van het Waddenfonds na de gemeenschappelijke regeling behouden voor het Waddengebied. Vanuit de provincies wordt nagedacht over een vervolg op de interprovinciale Waddensamenwerking. Want als het Waddenfonds en investeringskader Waddengebied stoppen dan is het van belang dat de drie Waddenprovincies nadenken over de toekomst van de samenwerking en of en hoe het kader voor deze samenwerking van de gezamenlijke waddenprovincies er dan uit zou moeten zien. De uitkomst hiervan heeft consequenties voor de mogelijkheden van het behoud van de opgebouwde kennis en kunde van het Waddenfonds.

Het Waddenfonds heeft al veel projecten mogelijk gemaakt. Steeds meer van deze projecten zijn klaar. De resultaten van deze projecten willen we duidelijk kunnen presenteren. Het afgelopen jaar is het Waddenfonds gestart om de vele resultaten nog overzichtelijker en inzichtelijker en daarmee meer toegankelijk te maken voor iedereen. Dit mag verwacht worden van een organisatie die publieke middelen besteed. In 2025 willen we dit klaar hebben.

Waar gaat het Waddenfonds de komende jaren mee aan de slag.

Het Waddenfonds gaat naar een afronding toe. Tot en met 2027 willen we projecten mogelijk blijven maken. Het Waddenfonds heeft tot nu toe al meer dan 400 projecten met een totaalinvestering van meer dan € 1 miljard mogelijk gemaakt in het Waddengebied. De projecten zijn divers. Het gaat om diverse vismigratiemaatregelen, van rivieren tot vistrappen en aanpassingen van sluizen. Het zijn projecten die broedeilanden mogelijk gemaakt hebben en meer rust en ruimte aan vogels hebben gegeven. Het zijn projecten die gericht zijn op het halen van energie uit golfslag/getijdewebeweging. Projecten die zoetwater opslaan voor de landbouw, tot aan een pluktuin toe. Projecten van rond de € 10.000,- tot vele miljoenen.

Al eerder is geconstateerd dat het aantal projecten rond doelstelling twee “Het verminderen of wegnemen van externe bedreigingen van de natuurlijke rijkdom van de Waddenzee” achterloopt. In de periode tot 2020 waren dit er zes. Om die reden hebben we daar de afgelopen jaren al extra inzet op gezet. Sinds 2020 zijn er negen projecten op dit thema ingediend. Een van deze negen is het programma “Wad gaat om”, gericht op het opruimen en voorkomen van plastic in het Waddengebied. Dit programma hebben we zelf geïnitieerd door partijen uit te dagen om een programma te ontwikkelen.

Het afgelopen jaar hebben we in overleg met de Kwaliteitscommissie en het Omgevingsberaad Wadden gekozen om extra inzet te blijven plegen op doelstelling twee. Zo werken we nu aan een voorstel voor het herstel van onderwaternatuur. Er zal extra inzet gaan gepleegd worden op de thema's verduurzamen van het toeristisch vervoer en zoet water/klimaatverandering op de eilanden. Dit gebeurt naast en of in combinatie met de reguliere openstellingen en de majeure aanvragen waaraan wordt gewerkt zoals de gebiedsontwikkeling Harlingen, het overkoepelend monitoringprogramma voor vis en het gebiedsprogramma Schiermonnikoog.

In 2025 wordt de proefevaluatie van het Waddenfonds opgeleverd. Het Waddenfonds heeft een systeem van monitoring en evaluatie (SME) opgezet om vanaf 2027 te evalueren in welke mate de Waddenfonds projecten en IKW-projecten gezamenlijk bijdragen aan de Waddenfonds/IKW-doelen en om te kunnen evalueren in hoeverre door gesubsidieerde projecten getroffen maatregelen effectief zijn. De uitkomst van de proefevaluatie kan aanleiding zijn om het systeem aan te passen.

Volgend jaar wordt verder gewerkt aan plan over de afronding van het Waddenfonds. De Gemeenschappelijke Regeling stopt per 1 januari 2028. De projecten die tot en met 2027 worden toegerekend zullen een beheerperiode hebben tot naar verwachting uiterlijk 2033. Dit vraagt doordenking en besluiten wat dit voor de organisatie van het Waddenfonds betekent.

Er zal vanuit het Waddenfonds meegewerkt worden aan een uitwerking van het ABD Topconsult rapport over de bekostiging van de opgave van het Waddengebied. Deze uitwerking kan gevolgen hebben voor de toekomst van het Waddenfonds, mochten er na 2028 nieuwe middelen komen die in het gebied ingezet mogen worden.

De governance in het Waddengebied

Het Waddengebied wordt net als de rest van Nederland bestuurd door de overheden: gemeenten, provincies en het rijk. Ook de Waddenzee is dus ingedeeld bij provincies en gemeenten. Om ervoor te zorgen dat er een duidelijk en samenhangend beleid voor de Waddenzee wordt gevoerd, werken de waddenoverheden veel samen.

Het Bestuurlijk Overleg Wadden

In het Bestuurlijk Overleg Wadden (BOW) zijn het Rijk, de drie provincies, kust- en eilandgemeenten en waterschappen bestuurlijk vertegenwoordigd, plus de voorzitter van het Omgevingsberaad. Het overleg is gericht op strategische besluitvorming over het beleid voor het Waddengebied. De voorzitter is de minister van Infrastructuur en Waterstaat als coördinerend bewindspersoon voor de Wadden.

Beheerautoriteit

De Beheerautoriteit Waddenzee is door de ministers van LNV en I&W samen met de provincies Noord-Holland, Fryslân en Groningen opgericht. Doel van de Beheerautoriteit is om te komen tot een beter samenhangend en afgestemd beheer van het UNESCO Werelderfgoed Waddenzee op het gebied van natuur-, vis- en waterbeheer. De focus ligt op het versterken van de samenwerking tussen alle betrokken partijen. Er wordt samen met de beheerders een integraal beheerplan opgesteld en uitgevoerd.

Het Omgevingsberaad Waddengebied

Het Omgevingsberaad is een platform waar gestructureerd discussies over het Waddengebied kunnen worden geïnitieerd en gevoerd en waar ook informatie uitgewisseld kan worden. Deelnemers zijn gebruikers, maatschappelijke organisaties en de Waddenacademie. Rijk, provincies en andere overheden zijn geen lid, maar participeren wel als toehoorder in het Omgevingsberaad. Daar bespreken en toetsen ze beleidsvoorstellen. Daarmee is in de fase van beleidsontwikkeling en -toetsing een goede samenwerking tussen stakeholders en overheden verzekerd. Het beraad maakt integraal onderdeel uit van de beleidsomgeving en kan in die hoedanigheid ook thema's agenderen in het Bestuurlijk Overleg Wadden. De commissaris van de Koning van Fryslân is in zijn functie als rijksheer, voorzitter van het Omgevingsberaad en vicevoorzitter van het Bestuurlijk Overleg Wadden.

Agenda voor het Waddengebied 2050

In 2021 is de gezamenlijk ontwikkelde Agenda voor het Waddengebied 2050 vastgesteld. Het doel van deze Agenda is om als gezamenlijke overheden en maatschappelijke partijen het Waddengebied - ook in de toekomst - veilig, vitaal en veerkrachtig te houden. De Agenda voor het Waddengebied 2050 bundelt bestaande ambities, doelen en strategieën van Rijk en regio, scherpt deze aan waar dat kan en benoemt de belangrijkste opgaven en bijbehorende dilemma's die door nieuwe ontwikkelingen op het Waddengebied afkomen. Waar mogelijk bevat de Agenda ook nieuwe beleidskeuzes. Begin 2023 is het Uitvoeringsprogramma Waddengebied 2021-2026 vastgesteld. Het Uitvoeringsprogramma is adaptief en wordt elke 2 à 3 jaar bijgesteld.

Financiering Gebiedsagenda

Op verzoek van het Bestuurlijk Overleg Wadden is de rijksadvies-groep ABDTOPconsult gevraagd om te onderzoeken op welke wijze de opgaven voortkomend uit de Agenda voor het Waddengebied 2050 gedekt en bekostigd kunnen worden. De conclusies gaan onder andere over het komen tot een top vijf aan prioriteiten, een sterkere binding op de Agenda voor het Waddengebied 2050, zorg voor een Waddenfaciliteit met financiële middelen om maatschappelijke projecten mogelijk te maken en zorg voor Nationale verankering. De regionale overheden en het Omgevingsberaad Waddengebied vinden het van het van groot belang om het advies van ABDTOPconsult te onderschrijven en de uitwerking voortvarend ter hand te nemen door het

aanstellen van een gezaghebbend persoon. Het rapport stelt dat een groot gebiedsfonds (nog) een stap te ver is binnen de huidige Wadden governance. Met name vanuit de provincies is er behoefte aan een integraal fonds, zoals het huidige Waddenfonds. Vanwege de kabinetswisseling is het rapport nog niet besproken in het Bestuurlijk Overleg Wadden.

Integraal Beleidskader Natuur Waddenzee

Het Rijk werkt op dit moment aan een Integraal Beleidskader Natuur Waddenzee. Het plan van aanpak hiervoor is op 17 januari 2024 vastgesteld in het Bestuurlijk Overleg Wadden. Op dit moment wordt er onder andere gewerkt aan de sociaaleconomische factoren in het gebied, de toestand en opgave voor de Waddenzeenatuur en de juridische meerwaarde van het Beleidskader. Eind 2024 wordt verwacht dat de beleidsopgave voor het gebied inzichtelijk zal zijn.

Relatie met het Waddenfonds

Voor het uitvoeren van programma's en projecten is de Agenda voor het Waddengebied 2050 voor het Waddenfonds mede richtinggevend. De provincies zijn vertegenwoordigd in het Bestuurlijk Overleg Wadden en nemen besluiten over de Agenda voor het Waddengebied 2050 en het uitvoeringsprogramma 2021-2026. Op deze manier zijn de doelen van het Waddenfonds en de Agenda in meer of mindere mate met elkaar verweven. In het Uitvoeringsprogramma van de Agenda worden ook koppelingen gelegd met projecten die het Waddenfonds mogelijk maakt, zoals het programma Green Shipping. Het Waddenfonds kan als financier optreden voor onderdelen van het Uitvoeringsprogramma als dat past binnen het Uitvoeringskader van het Waddenfonds.

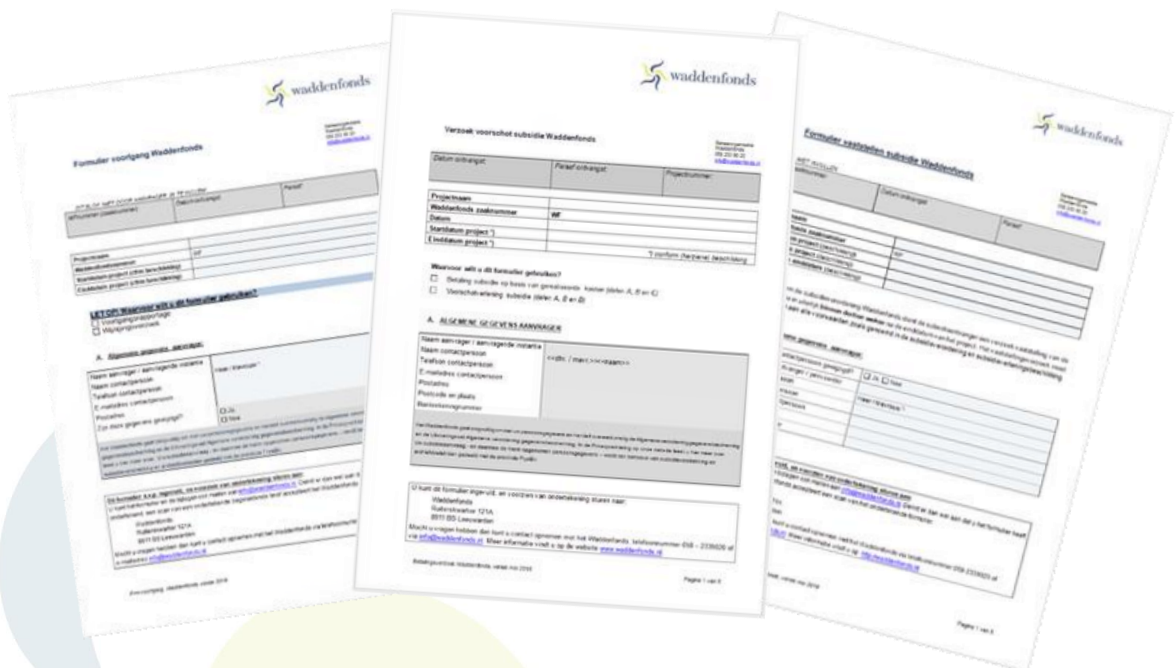

Beheer en Controle

Vanaf het moment dat het bestuur besluit subsidie te verlenen tot dat een project definitief wordt vastgesteld en de subsidie wordt uitbetaald, bevindt een project zich in de beheerfase. In deze fase dient de aanvrager te rapporteren over de voortgang van een project. Met uitzondering van projecten binnen de regeling BLI is de eindbegunstigde verplicht één keer per jaar een voortgangsrapportage in te dienen. Voor projecten met een hoog risico bestaat de mogelijkheid een verplichting op te nemen om twee keer per jaar te rapporteren.

Onze subsidiespecialisten hebben een actieve rol in de voorlichtingstrajecten voorafgaand aan nieuwe aanvraagrondes en openstellingen. Ze geven uitleg over diverse subsidie technische en projectmatige onderwerpen en schuiven aan bij voorlichtingsgesprekken met programmaregisseurs om nationale en Europese regelgeving nader toe te lichten.

In de beheerfase kan de eindbegunstigde een voorschot aanvragen of een wijzigingsverzoek indienen. Er wordt maximaal 80% van het subsidiebedrag uitgekeerd in de vorm van voorschotten. Voordat een aanvrager een nieuw voorschotverzoek indient, moet het voorgaande voorschot worden verantwoord op basis van gerealiseerde kosten. Aanvrager dient wijzigingen in het project tijdig te melden bij het Waddenfonds door middel van een wijzigingsverzoek. Deze wijzigingen kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op veranderingen in de looptijd van het project, de projectorganisatie, verschuivingen in de begroting of wijzigingen in de directe resultaten van een project (de output). Omdat het Waddenfonds subsidie verstrekt aan complexe en langdurige projecten, waarbij niet alles kan worden voorzien, worden er regelmatig wijzigingsverzoeken ingediend.

Wijzigingsverzoeken worden beoordeeld op basis van twee hoofdvoorwaarden:

1. De mate waarin de subsidieontvanger wijzigingen had kunnen of moeten voorzien;
2. De mate waarin de subsidieontvanger daar invloed op uit kan oefenen.

Onze subsidiespecialisten proberen de uitvoeringsrisico's vooral vroegtijdig te herkennen. Dit wordt gedaan door actief contact te zoeken en te houden met de subsidieontvangers. Er wordt gevraagd naar voortgangsrapportages, er worden voortgangs- en voorlichtingsgesprekken gevoerd en vragen beantwoord. Ook wordt geadviseerd over lopende zaken tijdens het project. Op die manier lukt het om de uitvoeringsrisico's en vooral financiële risico's voor het Waddenfonds beperkt te houden. Het komt voor dat er een subsidie naar beneden moet worden bijgesteld of zelfs moet worden ingetrokken. De directeur legt dit soort besluiten voor aan het dagelijks bestuur van het Waddenfonds.

In de onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in aantallen van de verschillende werkzaamheden bij de beheerorganisatie. Dit betreft naast verleningen en vaststellingen beheeractiviteiten tijdens de uitvoering van een subsidieproject. De informatie uit voortgangsrapportages, voorschotten en wijzigingen gebruikt het Waddenfonds voor het beheer van de projecten, zoals in de alinea hierboven beschreven. De informatie uit deze activiteiten kan leiden tot aanvullende activiteiten, zoals telefonisch contact of correspondentie per mail en in sommige gevallen voortgangsgesprekken of controles als de situatie daarom vraagt. Deze zijn weergegeven in de categorie 'Beheer en controle'. Hieronder vallen ook de controles die de beheerorganisatie steekproefsgewijs uitvoert op de projectresultaten en verplichtingen.

Categorie	Behandeld	BLI	Thematisch	Majeur
Verleningen	22		17	5
Voorschotten	52		35	17
Voortgangsrapportages	73	1	43	29
Wijzigingen	57	7	25	25
Beheer en controle	231	9	152	70
Vaststellingen	35	11	20	4
Afwijzingen	6	5	1	0
Intrekking	9	6	3	0
Totaal	485	39	296	150

*) De aanvragen in het kader van Budget Lokale Innovaties (BLI) worden meteen vastgesteld.

Wijzigingen in projecten 2024

Tijdens de uitvoering van de projecten kunnen wijzigingen ontstaan. Deze wijzigingen dient de aanvrager te melden aan het Waddenfonds. Voordat het formele wijzigingsverzoek wordt ingediend vinden er vaak al gesprekken plaats met de aanvrager. Hierdoor kan een aantal vragen over wijzigingen direct al worden beantwoord. Na formele indiening beoordeelt de beheerorganisatie deze wijzigingsverzoeken en neemt indien nodig contact op met de aanvrager voor aanvullende informatie. Ook schakelt beheer de programmaregisseur in als de wijziging ook een inhoudelijk aspect heeft.

Wijzigingen die betrekking hebben op de gesubsidieerde activiteiten of leiden tot subsidieverhoging worden vervolgens aan het dagelijks bestuur voorgelegd, waarna er een besluit wordt genomen. Overige wijzigingen kunnen onder mandaat van de directeur-secretaris worden afgehandeld. De aanvrager ontvangt vervolgens een wijzigingsbeschikking, waarin staat of het Waddenfonds akkoord gaat met het ingediende wijzigingsverzoek.

In 2024 heeft het Waddenfonds 57 wijzigingsverzoeken afgehandeld. Hieronder wordt de verdeling tussen de typen projecten uiteengezet.

In onderstaande tabellen zijn de wijzigingsverzoeken in 2024 gecategoriseerd. In één wijzigingsverzoek worden soms meerdere wijzigingen behandeld.

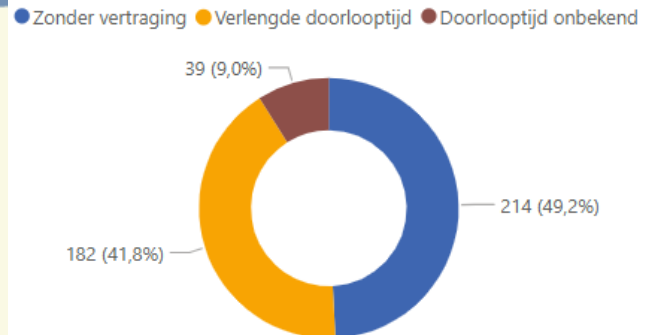
BLI	Thematisch	Majeur	Totaal
7	25	25	57

Categorie	Behandeld
Verlenging projectperiode	24
Wijziging begroting/kasritme/financiering	11
Wijziging output/inhoudelijke activiteiten	12
COVID-19 wijzigingsverzoeken	7
wijziging projectpartner/penvoerder	1
overig	2
Totaal	57

De inhoud van de wijzigingsverzoeken is divers. Verzoeken om verlenging van de projectperiode komen veel voor maar ook wijzigingen binnen de begroting en de output. Daarnaast hebben we gezien in de wijzigingsverzoeken dat projecten kampen met hogere kosten, waarna inhoudelijk aanpassingen plaatsvinden, om de kosten binnen de begroting te houden.

Vanwege de complexe aard van veel projecten die het Waddenfonds subsidieert komt het geregeld voor dat tijdens de uitvoering ervan de looptijd moet worden verlengd. Onderstaande diagrammen maken dit inzichtelijk. Over het algemeen blijft de verlengde doorlooptijd minder dan 2 jaar. In enkele uitzonderlijke gevallen, waar een project bijvoorbeeld te maken krijgt met veel procedures, vergunningen en andere externe- of omgevingszaken is de doorlooptijd langer.

Aantal en percentage zaken per categorie		
Totaal aantal zaken	435	100%
Aantal zaken zonder vertraging	214	49,2%
Aantal zaken met verlengde doorlooptijd	182	41,8%
Aantal zaken doorlooptijd onbekend	39	9,0%
Aantal zaken tot 1 jaar verlengd	52	12,0%
Aantal zaken 1 tot 2 jaar verlengd	42	9,7%
Aantal zaken 2 tot 5 jaar verlengd	76	17,5%
Aantal zaken > 5 jaar verlengd	12	2,8%

*) Van een aantal projecten is de doorlooptijd niet geregistreerd. Dit betreft voornamelijk projecten die zijn overgedragen vanuit de Rijkperiode van het Waddenfonds en nog niet waren afgerond.

Covid-19 en oorlog Oekraïne wijzigingsverzoeken

In 2024 hebben we de laatste wijzigingsverzoeken voor extra Waddenfondssubsidie door kostenstijgingen als gevolg van de coronapandemie en de oorlog in Oekraïne behandeld. Dit betrof twee thematische en vijf majeure projecten.

Majeure projecten

Voor projecten die via het Investeringskader Waddengebied bij het Waddenfonds binnen komen zijn geen aparte subsidieregelingen en openstellingen. Het gaat hier in veel gevallen om grootschalige programma's met meerdere deelprojecten over meerdere jaren. Omdat het aanvragen betreft die aan de begroting toegevoegd worden, legt het dagelijks bestuur een wijziging van de begroting voor aan het algemeen bestuur. Hierna kan het dagelijks bestuur definitief een besluit nemen over de subsidieverlening. Op deze wijze wordt dan een dergelijk project opgenomen in de begroting met het verleende subsidiebedrag en dit bedrag gelijk als last genomen. De begroting bevat een bijlage met een specificatie van majeure projecten waarover sinds het begin van het Investeringskader Waddengebied besloten is en waarvoor nog steeds meerjarige begrotingsconsequenties gelden.

In de begroting 2016 is geïntroduceerd dat het Waddenfonds een deel (2/3e deel à € 16,5 miljoen) van de jaarlijkse Rijksdotaties kan inzetten voor majeure projecten. Bij subsidies aan majeure projecten gaat het om grote bedragen, - vanaf € 500.000,-. In de financiële verordening is de basis gelegd om voor dergelijke projecten meerjarig begrotingsmiddelen te reserveren.

In 2024 is er door het Waddenfonds en het Investeringskader Waddengebied aan de Staten gevraagd om het besluit uit 2016, dat zag op voormelde een derde versus twee derde verhouding, te heroverwegen. In het verlengde hiervan zijn de Staten in de gelegenheid gesteld een zienswijze te geven op de 3e begrotingswijziging 2024. Zij hebben geen zienswijze gegeven en het algemeen bestuur heeft de 3e begrotingswijziging vastgesteld waarmee de algemene reserve van € 25.7 miljoen is toegevoegd aan de reserve majeure projecten. Middels deze begrotingswijziging is voormeld besluit herzien.

Systeem voor Monitoring en Evaluatie

Om te zien in hoeverre de projecten van het Waddenfonds bijdragen aan de realisatie van haar beleidsdoelen, is er vanaf maart 2022 een Systeem voor Monitoring en Evaluatie (SME). Met het SME wil het Waddenfonds in 2027 de gezamenlijke bijdrage van haar projecten aan de hoofdoelen van het fonds kunnen bepalen door te monitoren en te evalueren. Aanvragers van subsidie kunnen op de website van het Waddenfonds terugvinden wat er op het gebied van monitoring van hen wordt verwacht. De SME wordt toegepast bij alle projecten (thematische en majeure) met een subsidie van het Waddenfonds vanaf € 125.000,-.

Over het SME

Het SME geeft een beeld van de outcome, ofwel de verwachte effecten van de waddenfondsprojecten. Dan kan het gaan om maatschappelijke, economische of ecologische effecten, zoals verbetering van de leefbaarheid, toename van het aantal bezoekers of toename van het aantal vissen. De concrete resultaten (output) van de waddenfondsprojecten, worden bijgehouden in het interne dashboard van het Waddenfonds. Voorbeelden van output zijn een pilot golfenergie, de aanleg van een zoet-zout overgang of de realisatie van een bezoekerscentrum.

Het SME maakt in eerste instantie gebruik van gegevens die toegankelijk zijn via de Basismonitoring Wadden. In de basismonitoring worden alle monitoringgegevens van het Waddengebied zoveel mogelijk samengebracht en ontsloten. De Basismonitoring Wadden geeft informatie over de ontwikkelingen en trends in de Waddenzee en daarmee inzicht aan beheerders en gebruikers. Aanvullend op data vanuit de Basismonitoring Wadden maakt het SME gebruik van andere meetnetten met monitoringsdata die bijvoorbeeld beheerd worden door het Rijk of de provincies, maar die (nog) geen onderdeel zijn van de Basismonitoring.

Over de proefevaluatie

Het jaar 2024 stond in het teken van de voorbereidingen voor de proefevaluatie met het SME. Deze proefevaluatie is bedoeld om het systeem te toetsen, reeds afgeronde projecten te evalueren en helderheid te krijgen over de implicaties van het evalueren zelf, waaronder kosten en tijdsbesteding. Daarnaast moet deze proefevaluatie een eerste indicatie geven van wat er bereikt is.

Als voorbereiding op de evaluatie in 2027, heeft het Waddenfonds zich in 2024 met name beziggehouden met de voorbereidingen op de proefevaluatie en uitvraag voor de proefevaluatie. De concrete voorbereidende activiteiten voor de proefevaluatie zijn de volgende.

Er zijn 35 projecten geselecteerd voor de proefevaluatie, waarvan een aantal zijn afgerond. De gegevens van de geselecteerde projecten voor de proefevaluatie zijn nagelopen en zoveel mogelijk aangevuld. Het bleek niet altijd mogelijk om de nodige waarden te vinden. Deze leemtes zijn meegenomen als onderdeel van de proefevaluatie. Het Waddenfonds wil graag weten of - en hoe deze leemtes in te vullen zijn en of er eventueel een vervangende meetmethode is.

De proefevaluatie heeft drie doelen.

1. Testen of er, afgaand op afgeronde projecten, al iets te zeggen is over de mate van bijdrage van het Waddenfonds/IKW aan haar doelen.
2. Testen of de systematiek (SME) werkt in haar huidige vorm en of er verbeteringen mogelijk zijn.
3. Meer inzicht in het evalueren zelf.

Om deze doelen te behalen zijn verschillende vragen geformuleerd waar antwoord op gegeven zal moeten worden in de proefevaluatie. Deze vragen zijn ter advies voorgelegd aan de Waddenacademie en de kwaliteitscommissie.

Daarnaast heeft het Waddenfonds de uitvraag voor de proefevaluatie uitgezet. Hiervoor heeft het Waddenfonds met hulp van de Provincie Fryslân een aanbestedingsprocedure doorlopen. Het bureau KplusV gaat de proefevaluatie uitvoeren. De uitvoering van de proefevaluatie is gestart in november 2024. De oplevering van de eindrapportage staat gepland voor eind maart 2025.

Jaarcijfers

In hoofdstuk 2 is de jaarrekening over 2024 te vinden. Hiermee legt het bestuur van het Waddenfonds financiële verantwoording af over het gevoerde beleid. Voor een eerste indruk hierbij alvast een samenvatting van de meest relevante cijfers, de verkorte balans.

In het overzicht zijn de baten en lasten en het financieel resultaat opgenomen (raming en realisatie). Bij de realisatie over 2024 gaat het onder andere om de volgende posten, die in de [Jaarrekening](#) nader worden toegelicht:

Baten	
Decentralisatie-uitkering	28.878.000
Rente	8.036.080
	<u>36.914.080</u>
Lasten	
Beschikte subsidies (toegevoegd aan OP)	9.993.581
Saldo vrijval projecten	-5.043.928
Majeure projecten	104.665.768
Waardevermindering vorderingen	24.615
Kennishuishouding	3.328.171
Monitoring	22.660
Ontwikkelbudget	120.133
Organisatiekosten	2.360.818
	<u>115.471.818</u>
Saldo van baten en lasten	-78.557.738
Onttrekking aan de algemene reserve	34.750.000
Onttrekking aan overloop bestemmingreserve	7.807.400
Onttrekking aan reserve Majeure projecten	84.177.300
Mutatie reserves naar Algemene reserve	
Mutatie reserves naar Majeure projecten	-32.503.578
Mutatie reserves naar overloop bestemmingsreserve	-12.841.800
Gerealiseerde resultaat	<u>2.831.584</u>

Subsidieplafonds 2024

Het dagelijks bestuur van het Waddenfonds stelde voor het jaar 2024 vier subsidieplafonds vast, zie tabel. Voor de financiering van de Kennishouding en het Investeringskader Waddengebied geldt een andere systematiek dan het vaststellen van een subsidieplafond; deze worden onder de tabel toegelicht.

Lopende en beschikbare budgetten 2024

Regeling	Thema	Budget 1 januari 2024	Budget openstelling
Subsidieregeling Budget Lokale Innovaties Waddenfonds 2023	Budget Lokale Innovaties	€ 252,800	€ 500,000
Subsidieregeling Budget Lokale Innovaties Waddenfonds 2024		€ 500,000	€ 500,000
Subsidieregeling Thematische Uitvoering Waddenfonds 2023-01	Natuur Werelderfgoed, cultuurhistorie en landschapsontwikkeling Bodem, water, licht en geluid Duurzame recreatie en duurzaam toerisme Verduurzaming energiehuishouding Duurzame waddenhavens Duurzame visserij Duurzame agrarische sector	€ 11,759,800	€ 15,000,000
Subsidieregeling Thematische Uitvoering Waddenfonds 2024-01		€ 11,000,000	€ 5,000,000
		€ 23,512,600	€ 21,000,000

Kennishuishouding

Voor de Kennishuishouding wordt geen aparte regeling opgesteld maar wordt gebruik gemaakt van een boekjaarsystematiek.

Majeure projecten

Voor projecten die via het Investeringskader Waddengebied bij het Waddenfonds binnen komen zijn geen aparte subsidieregelingen en openstellingen. Het gaat hier in veel gevallen om grootschalige programma's met meerdere deelprojecten over meerdere jaren.

Omdat het aanvragen betreft die aan de begroting toegevoegd worden, legt het dagelijks bestuur een wijziging van de begroting voor aan het algemeen bestuur. Hierna kan het dagelijks bestuur definitief een besluit nemen over de subsidieverlening.

Subsidieaanvragen 2024

Behandelde aanvragen in 2024

In 2024 heeft het Waddenfonds in totaal vijftig subsidieaanvragen behandeld. Daarvan zijn er dertig verleend.

Behandelde aanvragen	Totaal	BLI	Thematisch	Majeur
Afgewezen na beoordeling	5	4	1	0
Toegekende aanvragen	30	9	17	4
In behandeling	6	3	3	0
Ingetrokken aanvragen	9	6	3	0
Niet in behandeling genomen	0	0	0	0
Totaal	50	22	24	4

Extra subsidie

Aan zeven eerder verleende majeure projecten en twee thematische projecten is in 2024 een extra subsidie toegekend. Dit heeft o.a. te maken met de stijgende bouwkosten als gevolg van corona.

In [bijlage 1](#) wordt elk project beschreven, dat in 2024 subsidie ontving. Bijlage 1 is onderverdeeld in vier hoofdstukken:

- 1) Verleningen Budget Lokale Innovaties
 - a. Budget Lokale Innovaties 2023
 - b. Budget Lokale Innovaties 2024
- 2) Verleningen Thematische subsidieregelingen
 1. Verleningen Thematische openstelling 2023-01
 2. Verleningen Thematische openstelling 2024-01
- 3) Duurzame kennishuishouding
- 4) Majeure projecten

Afgewezen subsidieverzoeken

In 2024 is ongeveer 10% van de aanvragen afgewezen. De meeste projecten die zijn afgewezen vielen onder de subsidieregeling Budget Lokale Innovaties. Voor deze regeling geldt dat aanvragen voornamelijk zijn afgewezen omdat het project niet Waddenspecifiek was. Soms bleek dat tijdens het beoordelingstraject geen zicht was op cofinanciering of dat de kans te klein was dat de benodigde vergunningen zouden worden verleend. Ook werden aanvragen afgewezen omdat ze niet bijdroegen aan de doelen of economisch niet haalbaar bleken.

Bezwaar, beroep- en informatieverzoeken

Het afgelopen jaar zijn er bij het Waddenfonds vier bezwaarschriften ingediend. Er zijn twee bezwaren ingediend op een vaststelling van subsidie en twee bezwaren na subsidieverlening of afwijzing. Twee bezwaren zijn na overleg tussen de aanvrager en het Waddenfonds ingetrokken. Op dit moment zijn er nog twee bezwaren in behandeling.

In 2023 is een bezwaar ingediend dat na de bezwaarprocedure heeft geleid tot een herzien besluit. Na dit herzieningsbesluit is door de bezwaarmaker in 2023 een beroepsprocedure gestart bij de rechtbank. Dit beroep is nog in behandeling bij de rechtbank, een datum voor een zitting is bij het opstellen van dit jaarverslag nog niet bekend.

In 2024 zijn er geen informatieverzoeken in het kader van de Wet Open Overheid (WOO) ingediend.

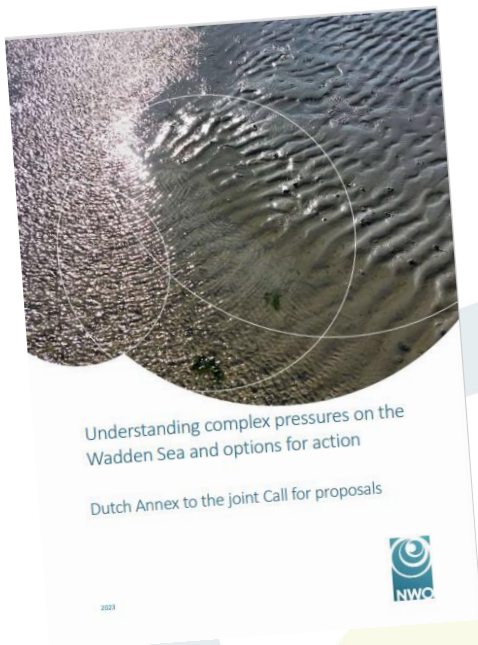
Duurzame Kennishouding

Waddenacademie

Een belangrijke doelstelling van het Waddenfonds is het ontwikkelen van kennis over het Waddengebied en het borgen ervan voor toekomstige generaties. In de vorm van een boekjaarsubsidie kreeg de Waddenacademie in 2024 een meerjarenbeschikking voor de jaren 2024, 2025 en 2026 van € 3,3 miljoen voor de uitvoering van haar taken. De beschikking is gemaakt op basis van het [Meerjarig Operationeel Plan](#), dat is goedgekeurd in het BOW. Het MOP vormt de basis voor het werkprogramma 2024 tot en met 2026 van de Waddenacademie.

NWO programma - Onderzoek impact mens op Waddengebied

Het Waddenfonds heeft in 2021 besloten een financiële bijdrage ter grootte van € 500.000,- te doen aan dit thematische programma. In 2024 is hiervan € 100.000,- uitbetaald.

Verleende subsidies in 2024

Categorie	Aantal zaken	Waddenfonds bijdrage	Overige overheidsbijdrage	Private Bijdrage	Totale kosten WF	Totale investering*
BLI	9	€ 261.098	€ 432.103	€ 307.273	€ 1.000.474	€ 783.437
Thematisch	17	€ 9.300.652	€ 7.688.218	€ 748.908	€ 17.737.778	€ 21.043.891
IKW	4	€ 12.610.118	€ 8.125.654	€ 8.012.860	€ 28.748.632	€ 28.803.597
Totaal	30	€ 22.171.868	€ 16.245.975	€ 9.069.041	€ 47.486.884	€ 50.630.925

*) De "Totale investering" vraagt het Waddenfonds op bij de aanvraag. Deze maakt geen onderdeel uit van de beoordeling door het Waddenfonds van de subsidiabele kosten.

Verleende subsidie binnen de regeling Budget Lokale Innovatie in 2024

Per aanvraag is er maximaal € 50.000,- beschikbaar gesteld. Het dagelijks bestuur kent BLI-subsidies toe en neemt direct een besluit over de vaststelling. Subsidies in het kader van BLI worden volledig toegerekend aan duurzame economische ontwikkeling.

Uit de subsidieregeling **Budget Lokale Innovatie (BLI) 2023** is in 2024 voor € 112.806,- aan vier projecten subsidie verleend. De projecten dragen op lokaal niveau bij aan de verduurzaming en leefbaarheid van het Waddengebied en daarmee aan een lokale duurzame economie.

Categorie	Aantal zaken	Waddenfonds bijdrage	Overige overheidsbijdrage	Private Bijdrage	Totale kosten WF	Totale investering*
BLI	4	€ 112.806	€ 0	€ 307.273	€ 420.079	€ 452.364
Totaal	4	€ 112.806	€ 0	€ 307.273	€ 420.079	€ 452.364

Uit de subsidieregeling **Budget Lokale Innovatie (BLI) 2024** is in 2024 voor € 148.292,- aan vijf projecten subsidie verleend. De projecten dragen op lokaal niveau bij aan de verduurzaming en leefbaarheid van het Waddengebied en daarmee aan een lokale duurzame economie.

Categorie	Aantal zaken	Waddenfonds bijdrage	Overige overheidsbijdrage	Private Bijdrage	Totale kosten WF	Totale investering*
BLI	5	€ 148.292	€ 432.103	€ 0	€ 580.395	€ 331.073
Totaal	5	€ 148.292	€ 432.103	€ 0	€ 580.395	€ 331.073

Verleende subsidies: Subsidieregeling Thematische Uitvoering Waddenfonds 2023-01 en 2024-01

In maart 2023 is de Subsidieregeling Thematische Uitvoering Waddenfonds 2023/01 (Stuw'23) opengesteld. Het subsidieplafond voor de Stuw'23 bedroeg oorspronkelijk € 8 miljoen en is eind 2023 opgehoogd naar € 15 miljoen. Op 1 maart 2024 is de regeling gesloten, er waren nog een aantal aanvragen vanuit 2023 in behandeling en er zijn nog een aantal ingediend in 2024. Op dit moment is er nog 1 aanvraag in behandeling waarover in 2025 een besluit zal worden genomen.

Categorie	Aantal zaken	Waddenfonds bijdrage	Overige overheidsbijdrage	Private Bijdrage	Totale kosten WF	Totale investering*
Thematisch	13	€ 6.390.985	€ 6.301.235	€ 412.746	€ 13.104.966	€ 16.411.079
Totaal	13	€ 6.390.985	€ 6.301.235	€ 412.746	€ 13.104.966	€ 16.411.079

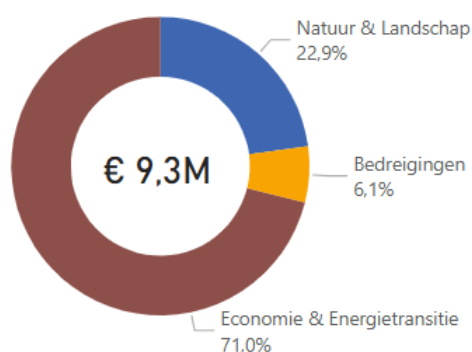
Op 1 mei 2024 is de Subsidieregeling Thematische Uitvoering Waddenfonds 2024/01 (Stuw'24) opengesteld. Het subsidieplafond voor de Stuw'24 bedroeg oorspronkelijk € 5 miljoen en is opgehoogd naar € 11 miljoen. Op 31 januari 2025 sluit de regeling.

Categorie	Aantal zaken	Waddenfonds bijdrage	Overige overheidsbijdrage	Private Bijdrage	Totale kosten WF	Totale investering*
Thematisch	4	€ 2.909.667	€ 1.386.983	€ 336.162	€ 4.632.812	€ 4.632.812
Totaal	4	€ 2.909.667	€ 1.386.983	€ 336.162	€ 4.632.812	€ 4.632.812

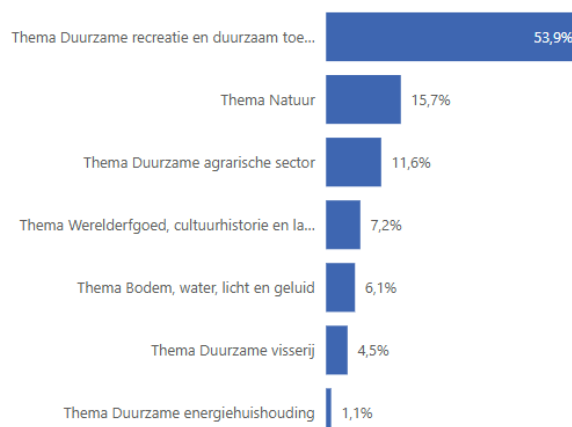
Totale verleningen categorie thematische subsidieverleningen

Categorie	Aantal zaken	Waddenfonds bijdrage	Overige overheidsbijdrage	Private Bijdrage	Totale kosten WF	Totale investering*
Thematisch	17	€ 9.300.652	€ 7.688.218	€ 748.908	€ 17.737.778	€ 21.043.891
Totaal	17	€ 9.300.652	€ 7.688.218	€ 748.908	€ 17.737.778	€ 21.043.891

Verleend verdeeld naar hoofddoelstelling

Verleende subsidie verdeeld naar thema

Wijzigingsverzoeken – ophoging van het reeds verleende subsidiebedrag

Het dagelijks bestuur heeft ingestemd om de subsidies te verhogen voor een tweetal thematische lopende projecten. Voor een vijftal lopende majeure projecten hebben halgemeen en dagelijks bestuur een begrotingswijziging vastgesteld en daarna ingestemd om de subsidies te verhogen.

De redenen om projecten een aanvullende subsidie te verlenen zijn onder andere een stijging van de bouwkosten en meerkosten/ vertraging door Covid-19. Het algemeen en dagelijks bestuur heeft in maart 2022 een werkwijze vastgesteld hoe het Waddenfonds met deze wijzigingen omgaat, met deze werkwijze konden aanvragers tot 1 januari 2024 een wijzigingsverzoek indienen.

Categorie	Aantal zaken	Oorspronkelijke Waddenfonds bijdrage	Aanvullende Waddenfonds bijdrage	Waddenfonds bijdrage	Totale kosten WF	Totale investering*
IKW	5	€ 47.839.907	€ 9.275.970	€ 56.431.866	€ 124.617.148	€ 117.708.444
Thematisch	1	€ 428.605	€ 3.532	€ 435.669	€ 599.041	€ 604.941
Wfrijk	1	€ 2.700.000	€ 428.299	€ 3.128.299	€ 5.400.000	€ 6.128.299
Totaal	7	€ 50.968.512	€ 9.707.801	€ 59.995.834	€ 130.616.189	€ 124.441.684

Verleende subsidies meerjarige grote projecten via het Investeringskader Waddengebied (IKW)

In 2024 zijn er door het algemeen en dagelijks bestuur van het Waddenfonds vier subsidies verleend aan nieuwe meerjarige, grote projecten van het Investeringskader Waddengebied.

Categorie	Aantal zaken	Waddenfonds bijdrage	Overige overheidsbijdrage	Private Bijdrage	Totale kosten WF	Totale investering*
IKW	4	€ 12.610.118	€ 8.125.654	€ 8.012.860	€ 28.748.632	€ 28.803.597
Totaal	4	€ 12.610.118	€ 8.125.654	€ 8.012.860	€ 28.748.632	€ 28.803.597

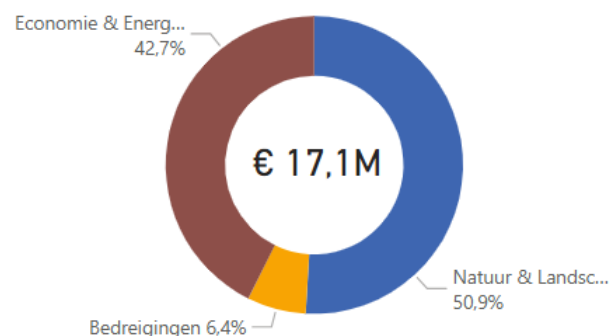
Projectnaam	Waddenfonds bijdrage	Overige overheidsbijdrage	Private Bijdrage	Totale kosten Waddenfonds	Totale investering*
PROSIT - Projectoptimalisatie subsystemen & Impact Tidalkte	€ 2.500.000	€ 625.000	€ 3.823.113	€ 6.948.113	€ 6.948.113
Wad gaat om	€ 3.263.166	€ 2.221.375	€ 1.956.086	€ 7.440.627	€ 7.440.627
Programma Gastheerschap	€ 3.346.952	€ 1.978.023	€ 1.368.928	€ 6.693.903	€ 6.748.868
Herstel cultuurlandschap Waddenkust	€ 3.500.000	€ 3.301.256	€ 864.733	€ 7.665.989	€ 7.665.989
	€ 12.610.118	€ 8.125.654	€ 8.012.860	€ 28.748.632	€ 28.803.597

*) De "Totale investering" vraagt het Waddenfonds op bij de aanvraag. Deze maakt geen onderdeel uit van de beoordeling door het Waddenfonds van de subsidiabele kosten.

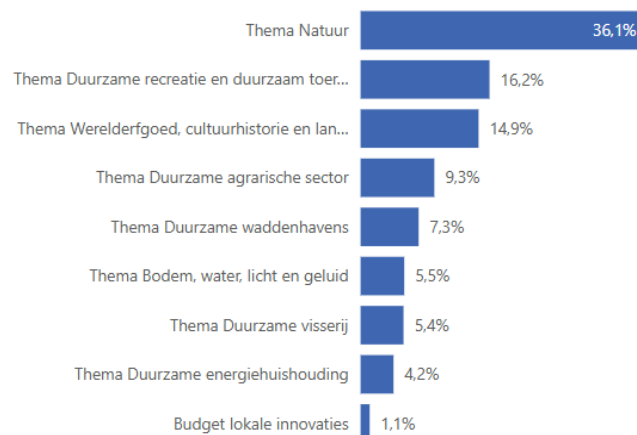
Vastgestelde projecten in 2024

Aantal projecten	Subsidie Waddenfonds	Vastgestelde subsidie	Vrijval
36	€ 20.974.249	€ 17.109.430	€ 3.521.684

Vastgesteld verdeeld naar hoofddoelstelling

Vastgesteld subsidie verdeeld naar thema

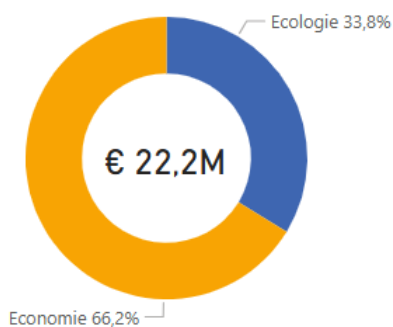
Toelichting: De vrijval in deze tabel betreft de totale vrijval van vastgestelde **subsidie in 2024**. De **vrijval van thematische projecten en budget lokale innovatie valt vrij** naar de algemene reserve van het Waddenfonds. Wanneer majeure projecten worden vastgesteld, valt de resterende subsidie vrij en wordt middels een begrotingswijziging toegevoegd aan de reserve majeure projecten.

50/ 50 – verdeling Ecologie en economie

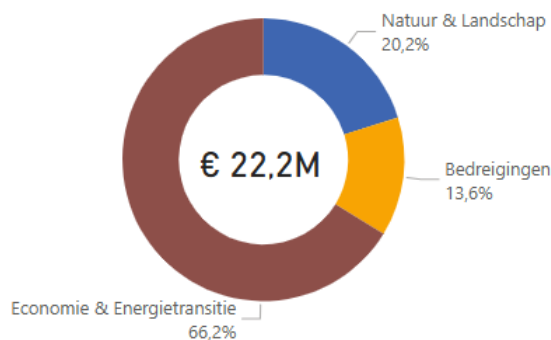
De Tweede Kamer heeft het Waddenfonds bij de oprichting een duidelijke opdracht meegegeven: aan het einde van de periode van het fonds moet er evenveel geld in duurzame economie als in natuurprojecten zijn geïnvesteerd.

Onderstaande diagrammen geven de verdeling weer van de in 2024 verleende subsidie.

Verleend ecologie en economie

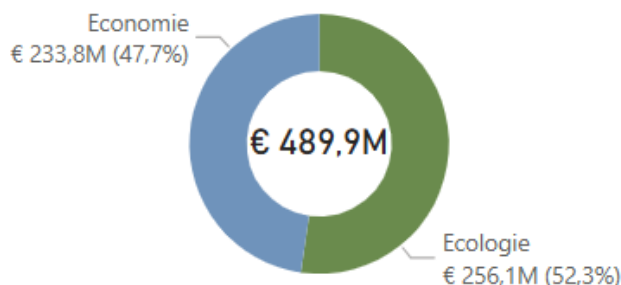

Verleend per doel

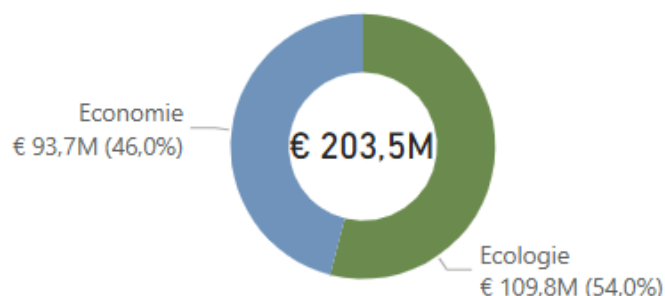

Hieronder ziet u de verdeling Ecologie en Economie over de volledige looptijd van het Waddenfonds, op basis van verleningen/reserveringen en vaststellingen.

Verleende subsidie

Vastgestelde subsidie

De verdeling volgt uit hoe en in welke mate een project bijdraagt aan de thema's en hoofddoelen van het Waddenfonds. Dit is maatwerk en wordt per project beoordeeld. De werkwijze is daarbij als volgt: na het indienen van een aanvraag vindt bij de beoordeling van de aanvraag een toetsing plaats of, hoe en in welke mate wordt bijgedragen aan een of meerdere hoofddoelen. Na een positief besluit vindt dan op basis hiervan de toerekening plaats. De beheerorganisatie legt de bijdrage aan de doelen en thema's vast in de administratie.

Uitgelichte projecten

De gekozen projecten tonen aan dat er op veel fronten wordt geïnvesteerd in het Waddengebied. Hoewel de initiatieven zeer divers zijn, sluiten ze alle aan bij de hoofdoelen van het Waddenfonds en dragen zo bij aan de verdere ecologische en economische ontwikkeling van het Waddengebied. Voor een impressie worden hieronder vier projecten uitgelicht.

IKW-project | Wad gaat om

We willen iedereen wakker schudden en het probleem aanpakken

Een actieve coalitie van overheden, organisaties, onderwijsinstellingen en bedrijven is afgelopen jaar gestart met een grootschalige aanpak van het plasticprobleem in het Waddengebied. Onder de vlag *Wad gaat Om* willen vijftien partijen zwerfafvalplastic opruimen en verwerken, gezonde alternatieven voor plastic producten ontwikkelen en gedragsverandering onder een groot publiek realiseren. „De vervuiling van het Waddengebied met plastic afval is een taai probleem. We willen iedereen wakker schudden, bewust maken en het probleem aanpakken bij de bron”, aldus Eileen Blackmore van House of Design, onder wiens hoede dit meerjarige programma mede is ontwikkeld en nu op stoom komt.

Het Waddenfonds heeft de afgelopen jaren in het Waddengebied al meerdere initiatieven financieel ondersteund voor bestrijding van de plastic soep. Maar versnippering van inzet en kennis ligt op de loer. Met *Wad gaat Om* worden de krachten gebundeld en het probleem over meerdere jaren in de Waddenzee en langs de kust fundamenteel aangepakt. De totale kosten zijn ruim € 7,4 miljoen. Het Waddenfonds draagt € 3,2 miljoen bij uit het Investeringskader Waddengebied (IKW).

Er zijn meerdere speerpunten waar *Wad gaat Om* zich op richt. Eentje daarvan is het efficiënter opruimen van plastic zwerfafval door het structureren van de opruimacties. In delen van het Waddengebied worden al volop schoonmaakacties georganiseerd. „Maar er zijn ook nog witte vlekken, bijvoorbeeld langs de kust van Groningen”, zo vertelt Blackmore. „Bovendien werken initiatieven die plastic zwerfafval opruimen vaak los van elkaar. Als we dat beter organiseren, kunnen we meer succes boeken in de strijd tegen de plastic vervuiling en meer oppervlakte schoonmaken.”

Een ander speerpunt is het verwerken en hergebruiken van het gevonden plastic afval tot hoogwaardige duurzame nieuwe producten. „Op dit moment wordt er bijvoorbeeld een prototype van een klimaattegel van gejut plastic afval ontwikkeld, die op terrassen en schoolpleinen het regenwater langer vasthoudt zodat de eilander zandbodem ruimer de tijd krijgt het water op te nemen. Op die manier proberen we meteen ook bij te dragen aan het zoetwatertekort op de Waddeneilanden.”

Wad gaat Om wil niet alleen het probleem bestrijden maar ook aanpakken bij de bron. „Daarvoor gaan we monitoren welke plastic producten het Waddengebied vervuilen. Dan kunnen we vervolgens een aanpak bedenken die ervoor zorgt dat er minder plastic in het milieu en de zee komt. Dit zijn niet alleen eenmalige verpakkingen waar je als eerste aan denkt, maar ook synthetisch textiel zoals beddengoed, handdoeken of knuffeldieren. Synthetisch textiel is verantwoordelijk voor 35% van alle microplastics. Gemiddeld inhaleren en consumeren we een bankpas aan microplastics per week”, aldus Blackmore. „Ook zetten we breed in op gedragsverandering, zowel bij overheden, ondernemers als toeristen om minder plastic producten in te kopen en te gebruiken in het Waddengebied en voor alternatieven te kiezen.”

Uiteindelijk moeten alle inspanningen leiden tot een Waddenstandaard, een keurmerk voor producten en een manier van leven, die wereldwijd navolging kan krijgen Met de Wadden als goede voorbeeld “

Sinds de start in oktober 2024 melden zich steeds meer organisaties bij *Wad gaat Om*, die op de een of andere manier mee willen doen. „Dat is een heel mooi begin, want we willen graag resultaat boeken en daar heb je draagvlak en medestanders voor nodig.”

Samenwerkende partners Wad gaat Om:

NHL Stenden Hogeschool (penvoerder), House of Design, Provincie Fryslân (namens Provincie Noord-Holland, Provincie Groningen), Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee, Stichting De Jut Fabriek Terschelling, Friese Milieu Federatie (namens Milieufederatie Groningen), Natuur en Milieufederatie Noord-Holland), Vereniging Circulair Friesland, Ecoras, Visit Wadden, Ubuntu B.V., Noria B.V., Stichting Waddengroep, Stichting Texel Plastic Vrij, Rijksuniversiteit Groningen en Hanzehogeschool Groningen.

BLI-project | Grondproeven in Fryslân

Theatermakers maakten tongen los over landbouw in transitie

Genieten van een driegangendiner gecombineerd met een theatervoorstelling tussen de aardappelkisten. Het locatietheater Grondproeven op het akkerbouwbedrijf van Maatschap van der Bos-Weidenaar in Holwerd maakte bij de toeschouwers het afgelopen jaar de tongen los. Het culinaire theaterevenement over de zoektocht van twee generaties akkerbouwers naar een duurzame toekomst voor hun familiebedrijf, is een belangrijk en actueel landbouwthema, dat ook volop langs de waddenkust speelt.

„In de melkveehouderij is mest en stikstof een belangrijk issue. Voor de akkerbouw is dat een gezonde bodem”, aldus zakelijk leider Robert Prins van theatergezelschap Het 5^e kwartier. Gebruiken we niet te veel bestrijdingsmiddelen en putten we de bodem niet te veel uit? Dat zijn belangrijke kwesties die momenteel een grote rol spelen in de akkerbouw.”

© Moon Saris

In de muziektheatervoorstelling Grondproeven komen deze vragen volop aan de orde in de gesprekken die dochter en vader voeren over de overname van het akkerbouwbedrijf. Het speelse locatiestuk begint buiten in de aardappelvelden en verplaatst zich naar een opslagloods waar voor ruim 100 gasten de tafels zijn gedekt en tussen de gangen door het verhaal zich verder ontrafelt. „Het creatieproces van de voorstelling vindt ook op de boerderij plaats”, vertelt Prins. We werken mee op het bedrijf.

Interviews met meerdere generaties uit boerenfamilies vormen de basis van de voorstelling. Zo kunnen we – geworteld in de realiteit, aansluiten bij actuele discussies. Sommige dialogen tussen dochter en vader zijn een letterlijke weergave van stukken uit interviews.”

Het 5^e kwartier staat voor maatschappelijk betrokken theater. „We willen de nuance treffen en iedereen in zijn waarde laten. Natuurlijk staat de akkerbouw voor nieuwe uitdagingen, zoals het lang ging kan het niet doorgaan. Als makers zijn we gefascineerd in gemeenschappen in transitie. In de boerengemeenschap is die op dit moment heel heftig. We willen dat genuanceerd brengen en iedereen daarbij in zijn waarde laten.”

Grondproeven trok in Holwerd 1600 toeschouwers uit het hele Waddengebied. „We hebben veel reacties gekregen. Mensen vinden het verhaal heel herkenbaar, de worsteling met de bedrijfsvoering, de generatiewisseling, de strijd tegen plagen in gewassen, de nieuwe tijd. En na afloop gingen ze vaak over deze thema’s met elkaar in gesprek.”

Het Waddenfonds stelde uit het Budget Lokale Innovaties € 24.000,- subsidie beschikbaar voor Grondproeven. „Dat bedrag heeft echt het verschil gemaakt. Het indienen van de aanvraag was wel even een puzzel. Maar het contact met het fonds verliep soepel. En we hebben gejuicht toen het nieuws binnenkwam dat de aanvraag was gehonoreerd.”

1 Paragrafen (Jaarrekening 2024)

Paragraaf 1 Bedrijfsvoeringskosten

In het overzicht van baten en lasten is de post organisatiekosten weergegeven. Deze post bestaat uit personeelskosten en bedrijfsvoeringskosten.

Ter ondersteuning van het dagelijks bestuur en algemeen bestuur is een kleine organisatie ingericht. Er is standaard een secretaris-directeur, plaatsvervangend directeur/programmaregisseur, vijf programmaregisseurs en ondersteuning. Overige standaard substantiële personeelskosten betreffen inhuur van de beheerfunctie - deze functie wordt uitgevoerd door de afdeling Subsidies van de provincie Fryslân - en de overige ondersteunende diensten op het gebied van financiën, personeel, archief, communicatie, informatie en juridische zaken. Deze worden ook structureel ingehuurd van de provincie Fryslân (als gevolg van art. 9 bestuursakkoord).

Ten slotte zijn in de bedrijfsvoeringskosten opgenomen de kosten van werkplekken, huisvestingskosten, bureaustkosten en ook externe inhuur voor specifieke en specialistische advisering.

De organisatiekosten kenden tot 2018 een maximaal van 5%² van het gemiddelde van de rijks(jaar)dotaties tot en met 2026 (het einde van de looptijd van het Waddenfonds is tot en met 2027). Daarbij is afgesproken dat er prudent met de beschikbare ruimte voor bedrijfsvoeringskosten wordt omgegaan.

Per 2018 zijn voor bedrijfsvoering extra middelen uitgetrokken, in totaal € 2.6 miljoen, dit is 7,4%. De dekking á € 850.000,- vindt plaats vanuit de algemene reserve. Mocht blijken dat er minder middelen nodig zijn voor de organisatie, dan vloeien deze middelen terug naar de Algemene Reserve.

Met het vaststellen van de begroting 2024 hebben de drie Provinciale Staten besloten deze verhoging van de organisatie-/bedrijfsvoeringskosten te continueren tot en met 2027.

Rechtmatigheidsverantwoording per 2023

Per boekjaar 2023 moet het dagelijks bestuur zelf de rechtmatigheidsverantwoording over 3 van de 9 rechtmatigheidscriteria afleggen - dat zijn de criteria 7 t/m 9 - in de jaarrekening volgens een verplicht model van de commissie BBV. In het verplichte model worden eventuele onrechtmatigheden genoemd en in deze paragraaf verder toegelicht.

Geconstateerde afwijkingen per budget:

Voor de post "**Waardevermindering en vorderingen**" zijn twee bedragen opgenomen.

Voor het project "Vergroten en versterken van het cultuurhistorisch toerisme op Vlieland" is een voorziening getroffen van € 24.615,-. Er is bezwaar aangetekend tegen de vaststelling van het project. In overleg met bezwaarmaker is de procedure op on-hold gezet. Er is in januari 2025 een gesprek met bezwaarmaker gevoerd over het bezwaar. De uitkomsten van dit gesprek zijn dat bezwaarmaker € 140.000 in januari 2025 overgemaakt is aan het Waddenfonds. Bezwaarmaker is door Waddenfonds gevraagd al dan niet om het bezwaar in te trekken en om het restant nog over te maken aan. De vordering is daarom voor € 24.615,- ten behoeve van de jaarrekening voorzichtigheidshalve voorzien.

"Voor het project AHPD is een voorziening getroffen van € 428.824,-. Het Waddenfonds heeft op 9 december 2022 de subsidiebeschikking van het project Demonstratie AHPD Ameland vastgesteld op €1.059.778. Hetgeen betekent dat onder verrekening van de reeds uitgekeerde voorschotten € 428.824,- terugbetaald moet

² "In de begroting Waddenfonds 2016 wordt uitgegaan van maximaal 5 % bedrijfsvoeringskosten. Dit percentage is gebaseerd op het gemiddelde van de Rijks(jaar)dotaties aan het Waddenfonds en bedraagt € 1.750.000,-. Het Waddenfonds acht dit een noodzakelijk bedrag voor een kwalitatief verantwoorde bedrijfsvoering. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragrafen 5.2 en 6.2.2. van de begroting Waddenfonds 2016."

worden. Er is tegen dit besluit bezwaar ingediend. In juli 2023 heeft de bezwaarschriftencommissie het Waddenfonds in het gelijk gesteld. Het dagelijks bestuur heeft op 20 september 2023 dit besluit overgenomen en heeft het terugvorderingstraject ingezet.

De aanvrager heeft via de Rechtbank beroep aangetekend op het besluit op bezwaar. De rechtbank kan desgevraagd (bij de opmaking van de jaarrekening) nog geen datum noemen voor de zitting. Mei 2024 er is een overeenkomst getekend met een incassobureau om het dwangbevel uit te voeren, conform DB besluit. Het dwangbevel is afgegeven. De aanvrager heeft hiertegen verzet aangekondigd. Met het incassobureau worden de vervolgstappen besproken. Bij de opmaking van het jaarverslag zijn deze middelen nog niet terugbetaald en is de vordering ten behoeve van de jaarrekening voorzien.

Organisatiekosten

Hier blijft een bedrag over en conform de gemaakte afspraken vloeit een overgehouden bedrag terug naar de Algemene reserve, of naar een ander budget mocht het bestuur daarover besluiten.

Per 2018 zijn voor bedrijfsvoering extra middelen uitgetrokken. Ook is met de vaststelling van de begroting 2020, ingestemd met een tijdelijke verhoging à € 500.000 voor de jaren 2020, 2021 en 2022. Met de 6e begrotingswijziging 2020 is ingestemd met een verhoging van € 350.000,- (bij elkaar opgeteld een verhoging van € 850.000,-) en in totaal € 2.6 miljoen, dit is 7,4%. De dekking á € 850.000,- vindt plaats vanuit de algemene reserve. Mocht blijken dat er minder middelen nodig zijn voor de organisatie, dan vloeien deze middelen terug naar de Algemene Reserve.

Ontwikkelbudget en monitoring

Het ontwikkelbudget en monitoring is slechts ten dele ingezet. De reden dat het ontwikkelbudget een onderuitputting heeft is omdat er in 2024 minder inzet van externen gebruik is gemaakt voor bijvoorbeeld extra werk of een verkenning. Daarnaast zijn er ook minder majeure processen geweest die aanspraak konden maken op de inzet van procesmiddelen die uit deze post gedekt worden. Wat betreft monitoring, in 2024 zou de proefevaluatie plaatsvinden. Echter de ontwikkelingen is de proefevaluatie eind 2024 van start gegaan en zal in 2025 opgeleverd worden. Een groot deel van deze kosten zal daarom in 2025 zijn.

Paragraaf 2 Financiering

Deze paragraaf gaat over het beheer van de financiële middelen. De kaders voor het op een verantwoorde manier beheren van de financiële middelen worden gevormd door de Financiële Verordening en de wet Financiering decentrale overheden (Fido).

Ontwikkeling financieringssaldo

Dit betreft het saldobedrag dat het Waddenfonds ontvangen heeft tot ultimo 2024 maar nog niet heeft uitgegeven. Het saldo aan liquide middelen en deposito's bedroeg begin 2024 € 207 miljoen positief. Het saldo is gedurende het jaar toegenomen tot € 208 miljoen eind 2024. Medio december 2013 is de Wet Schatkistbankieren (SKB) van kracht geworden. Dit houdt in dat decentrale overheden hun overtollige geldmiddelen verplicht bij het Ministerie van Financiën dienen onder te brengen.

Beleggingen/ontvangen rente

Het grootste gedeelte van de tijdelijk overtollige geldmiddelen wordt op rekening-courant bij het Agentschap van Financiën aangehouden. De rentevergoeding hierop is gebaseerd op ESTR. Dit staat voor Euro Short term rate en is de rente waartegen gemiddeld genomen overnight en zonder onderpand liquiditeiten zijn geleend in de eurogeldmarkt. De ESTR is vanaf medio september 2022 weer boven de 0% uitgekomen en sindsdien wordt er door het Agentschap weer rente vergoed over rekening-courant tegoeden.

Ontwikkeling financiële markten

De ECB heeft in 2024 de Refirente in stappen verlaagd van 3,91% naar 2,91%

Risicobeheer treasury

De belangrijkste risico's voor de GR Waddenfonds waren en zijn: renterisico en kredietrisico. De volgende maatregelen zijn genomen om deze risico's te beheersen.

Renterisicobeheer

Vanuit de wet Fido worden richtlijnen gegeven voor het renterisico voor korte- en langetermijnfinanciering. Het renterisico op kortlopende financieringen wordt beperkt door een zogenaamde kasgeldlimiet, van 8,2% van de begroting. De GR Waddenfonds heeft overtollige liquiditeiten en maakt geen gebruik van kortlopende financieringen. Voor de langetermijnfinancieringen geldt de renterisiconorm, die van toepassing is op vaste schulden en aangetrokken geldleningen. De GR Waddenfonds heeft geen langlopende schulden.

Kredietrisicobeheer

Het kredietrisico van de GR Waddenfonds is zeer gering. Tijdelijk overtollige geldmiddelen worden op basis van de Wet Schatkistbankieren uitsluitend en verplicht belegd bij het Ministerie van Financiën. De GR maakt geen gebruik van derivaten.

Een risico betreft de kostenstijging als gevolg van de Covid-19-pandemie. Te zien is dat subsidieaanvragers te maken krijgen met hogere kosten voor grondstoffen en vertragen. Het fonds moet daarom rekening houden met (extra) beheer- en afwikkellasten na 2026. Dit risico wordt in de gaten gehouden en zal zo nodig tot reservering van organisatielasten na 2027 leiden.

Paragraaf 3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft de mate aan waarin de GR Waddenfonds in staat is om financiële risico's op te vangen zonder dat wijziging van beleid noodzakelijk is. In de werkwijze voor de subsidies worden beschikte subsidies tevens gereserveerd als verplichtingen in het jaar waarin de beschikking is verstrekt, waarmee de uitgaven één op één lopen. Door het werken met subsidieplafonds houdt het bestuur sturing en kan het een programma voor dat jaar limiteren op het moment dat er een risico bestaat dat de doelen van het Waddenfonds niet gehaald worden. Daardoor worden risico's als minimaal ingeschat.

In het uit te werken plan om tot afronding van het Waddenfonds te komen wordt ook het weerstandsvermogen betrokken. Het weerstandsvermogen van € 5.8 miljoen wordt vooralsnog gereserveerd voor de afronding van het Waddenfonds. De verwachting is dat na de laatste jaardotatie in 2026 er steeds minder personele capaciteit nodig is. Er worden na 2028 geen nieuwe projecten gesubsidieerd door het Waddenfonds en is er is dan alleen sprake van het beheren van de in uitvoering zijnde projecten en mogelijke wijzigingen van deze projecten.

Risicobeheersing

Een risico is dat het Waddenfonds meerjarige beschikkingen verstrekt aan majeure projecten. Hierdoor wordt in een keer het hele bedrag voor het project toegekend. Het grote voordeel is dat subsidieaanvragers meer zekerheid hebben en ook gemakkelijker cofinanciering kunnen krijgen. Om het risico te beperken wordt de beschikking nadrukkelijk aan voorwaarden gekoppeld.

Een ander risico zou kunnen ontstaan als een subsidieaanvrager een bezwaar- en beroepsprocedure instelt tegen een afgewezen of een lager vastgestelde subsidieaanvraag. Om een eventuele honorering van bezwaar- en beroepschriften te kunnen dekken wordt 20% van het gedecentraliseerde jaarbudget als weerstandsvermogen aangehouden. Voor de berekening van het weerstandsvermogen wordt het jaarbudget vanaf 2018 van bijna € 29 miljoen gehanteerd. Hiermee wordt het weerstandsvermogen op € 5,8 miljoen berekend. Dit bedrag wordt binnen de algemene reserve afgezonderd van de vrij aanwendbare middelen.

Bij de organisatiekosten (onvoorzien) betreft het de materiële risico's (als huurcontract of personele conflicten). De materiële risico's worden als marginaal ingeschat. Uitgangspunt is dat eventuele risico's binnen de begrote organisatiekosten kunnen worden afgedekt.

Covid-gedraglijn

Het bestuur heeft op 4 maart 2022 een gedragslijn vastgesteld hoe om te gaan met Covid-19 gerelateerde kostenstijgingen. In uitzonderlijke en niet voorziene situaties is er de mogelijkheid om extra subsidie aan lopende projecten te verlenen. Het uitgangspunt daarbij is dat er wordt gekeken naar oorzaken en gevolgen van stagnatie in de uitvoering van projecten en de financiële dekking van kostenstijgingen als gevolg daarvan. De eerder verstrekte subsidies worden maximaal verhoogd met een extra subsidie ter hoogte van maximaal het percentage dat gold bij verlening. Deze gedragslijn is per 1 januari 2024 gesloten. In 2024 hebben een aantal projecten die voor 1 januari 2024 een verzoek hebben ingediend een extra subsidie ontvangen vanuit deze gedragslijn.

Financiële kengetallen Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds

Financiële kengetallen Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds			
1A. Netto schuldquote			
<i>(bedragen x € 1.000)</i>			
<i>Bij jaarrekening ultimo jaar</i>	<i>jaarrekening 2023</i>	<i>begroting 2024</i>	<i>jaarrekening 2024</i>
A. Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	-	-	-
B. Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	407	407	335
C. Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	78.902	78.902	158.867
D. Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	-	-	-
E. Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	206.716	206.716	208.337
F. Liquide middelen (cf art. 40 BBV)	9	9	26
G. Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	2.052	2.052	1.739
H. Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (excl. mutaties reserves)	29.183	36.696	36.914
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	-444%	-353%	-138%
Toelichting: een negatieve schuldquote geeft aan dat er per saldo sprake is van een overschot aan middelen.			
Aangezien het Waddenfonds alleen middelen besteed die ze ontvangt van het Rijk in het kader van het Bestuursakkoord Decentralisatie Waddenfonds en de provincies geen middelen beschikbaar stellen, zal het Waddenfonds niet meer geld uitgeven dan dat ze uiteindelijk van het Rijk zal ontvangen.			
1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen			
<i>(bedragen x € 1.000)</i>			
<i>Bij jaarrekening ultimo jaar</i>	<i>jaarrekening 2023</i>	<i>begroting 2024</i>	<i>jaarrekening 2024</i>
A. Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	-	-	-
B. Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	407	407	335
C. Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	78.902	78.902	158.867
D. Financiële activa (cf. art. 36 lid b, c, d, e en f)	-	-	-
E. Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	206.716	206.716	208.337
F. Liquide middelen (cf art. 40 BBV)	9	9	26
G. Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	2.052	2.052	1.739
H. Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (excl. mutaties reserves)	29.183	36.696	36.914
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	-444%	-353%	-138%
Toelichting: een negatieve schuldquote geeft aan dat er per saldo sprake is van een overschot aan middelen.			
De quote is hetzelfde als bij 1A, het Waddenfonds verstrekt tot op heden geen leningen.			
2. Solvabiliteitsratio			
<i>(bedragen x € 1.000)</i>			
<i>Bij jaarrekening ultimo jaar</i>	<i>jaarrekening 2023</i>	<i>begroting 2024</i>	<i>jaarrekening 2024</i>
A. Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	130.475	130.475	51.777
B. Balanstotaal	209.785	209.785	208.337
Solvabiliteit (A/B) x 100%	62%	62%	25%
Toelichting:			
Hoe hoger de solvabiliteit van een onderneming, hoe gezonder het bedrijf. Een solvabiliteitsratio van 25% – 40% wordt als gezond gezien. Het Waddenfonds is een tijdelijke regeling tot en met het jaar 2026 die tot doel heeft de middelen van het Waddenfonds te besteden in de Waddenprovincies. Aan het eind van de regeling zal de solvabiliteit de 0% naderen.			

3. Kengetal grondexploitatie			
Niet van toepassing bij GR Waddenfonds			
4. Structurele exploitatieruimte			
	<i>(bedragen x € 1.000)</i>		
<i>Bij jaarrekening ultimo jaar</i>	<i>jaarrekening 2023</i>	<i>begroting 2024</i>	<i>jaarrekening 2024</i>
A. Totale structurele lasten	18.488	123.889	115.612
B. Totale structurele baten	35.409	36.696	36.914
C. Totale structurele toevoegingen aan de reserves	58.986	39.542	45.345
D. Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	44.214	126.735	126.735
E. Totale baten	79.623	163.431	163.649
Structurele exploitatieruimte ((B-A)-(D-C))/E x 100%	3%	0%	2%
Toelichting:			
De structurele exploitatieruimte geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de jaarrekening is.			
5. Belastingcapaciteit			
Niet van toepassing bij GR Waddenfonds			

Paragraaf 4 Onderhoud kapitaalgoederen

In de paragraaf kapitaalgoederen dient inzicht te worden gegeven in het onderhoudsprogramma van de kapitaalgoederen (zoals wegen, gebouwen en openbare ruimte), de financiële consequenties en de vertaling hiervan in de begroting. Deze paragraaf is voor de GR Waddenfonds niet van toepassing.

Paragraaf 5 Grondbeleid

Deze paragraaf is niet van toepassing.

Paragraaf 6 Lokale Heffingen

Deze paragraaf is niet van toepassing.

Paragraaf 7 Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn vennootschappen, stichtingen of verenigingen waarin de GR Waddenfonds deelneemt. Deze zijn niet aan de orde.

2. Jaarrekening

2.1 Balans per 31 december 2024

Activa	31 december 2024	31 december 2023
Vlottende activa		
<i>Vorraden</i>		
Vooruitbetalingen	2.500	2.500
<i>Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>		
Rekening courant met het Rijk	208.336.393	206.715.856
Vordering op openbare lichamen	2.390.219	2.704.017
Overige vorderingen	364.350	353.123
Banksaldi	25.999	9.288
	211.119.461	209.784.785
Passiva	31 december 2024	31 december 2023
Vaste passiva		
<i>Eigen vermogen</i>		
Algemene reserve	13.145.936	47.895.939
Bestemmingsreserve	35.939.719	80.425.829
Gerealiseerde resultaat	2.831.584	2.153.209
Totaal algemene reserve	51.917.239	130.474.976
Vlottende passiva		
<i>Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>		
Schulden aan openbare lichamen	0	0
Overige schulden	334.137	94.579
Overlopende passiva: Nog te betalen subsidies	158.866.890	78.902.655
Facturen onderweg	1.195	312.574
	211.119.461	209.784.785
Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen	31 december 2024	31 december 2023
Activa		
Verplichtingen		
Huurovereenkomst Huis van de Wadden	90.000	67.500
NWO Programma	100.000	100.000
Boekjaarsubsidie Waddenacademie	726.000	2.200.000

2.2 Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over 2024

	Realisatie vorig begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar Na wijziging	Realisatie begrotingsjaar
Baten				
Decentralisatie-uitkering	28.878.000	28.878.000	28.878.000	28.878.000
Rente	6.530.799	4.500.000	7.818.000	8.036.080
	35.408.799	33.378.000	36.696.000	36.914.080
Lasten				
Beschikte subsidies (toegevoegd aan OP)	9.909.785	13.528.000	9.993.600	9.993.581
Saldo vrijval projecten	-4.216.623	-	-	-5.043.928
Majeure projecten (toegevoegd aan OP)	8.422.005	32.205.000	107.495.300	104.665.768
Waardevermindering vorderingen	428.824	-	-	24.615
Budget Kennishuishouding	1.388.476	1.200.000	3.400.000	3.328.171
Monitoring	8.746	100.000	100.000	22.660
Ontwikkelbudget	199.959	300.000	300.000	120.133
Organisatiekosten	2.346.578	2.600.000	2.600.000	2.360.818
	18.487.750	49.933.000	123.888.900	115.471.818
Saldo van baten en lasten	16.921.049	-16.555.000	-87.192.900	-78.557.738
Onttrekking aan de algemene reserve	850.000	850.000	34.750.000	34.750.000
Onttrekking aan overloop bestemmingreserve	12.440.200	-	7.807.400	7.807.400
Onttrekking aan reserve Majeure projecten	30.927.800	15.705.000	84.177.300	84.177.300
Toevoegen aan de algemene reserve	-11.517.400		0	0
Toevoeging aan reserves naar Majeure projecten	-41.146.840		-26.700.000	-32.503.578
Toevoeging aan overloop bestemmingsreserve	-6.321.600		-12.841.800	-12.841.800
Gerealiseerde resultaat	2.153.209	0	0	2.831.584

2.3. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Deze jaarrekening dient als financiële verantwoording over het boekjaar 2024 van de Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds. Hij is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die zich voordeden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in meegenomen als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden op grond van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremies voor gepensioneerden en overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Als er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld reorganisaties) dient hiervoor wel een verplichting opgenomen te worden.

Balans

Financiële vaste activa

Uitzettingen in 's Rijkschatkist

De uitzettingen in 's Rijkschatkist met een looptijd van langer dan één jaar worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vlottende activa

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Overlopende passiva

De verleende subsidies tot en met 31 december 2024 zijn in het boekjaar volledig als last verantwoord en toegevoegd aan de overlopende passiva (OP) 'Nog te betalen subsidies'. De onttrekking aan de overlopende passiva betreft de in 2024 daadwerkelijk uitbetaalde subsidies (voorschotten en afrekeningen). Vrijval van subsidies door lagere afrekeningen of het vervallen van projecten worden ten gunste van de programmarekening gebracht. De overlopende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Werkwijze Meerjarig beschikken

Het Waddenfonds heeft qua lastneming altijd zoveel mogelijk de BBV-richtlijnen voor projectfinanciering (bij provincies) gevolgd, "lastneming loopt gelijk met besteding". Omdat er steeds meer majeure projecten zijn is dit bijna onnavolgbaar geworden. De BBV schrijft echter geen regels voor omtrent meerjarige grote subsidies voor gemeenschappelijke regelingen.

De lastneming voor majeure projecten liep tot en met boekjaar 2023 zoveel mogelijk gelijk aan het kastritme en bestedingsritme van een majeur project. Echter, doordat we de voortgangsrapportages hanteren hiervoor loopt de werkelijkheid vaak anderhalf jaar achter.

Om het inzicht van de jaarstukken tegemoet te komen is door het algemeen bestuur middels de 5e begrotingswijziging 2024 besloten tot een stelselwijziging. Met de toegepaste stelselwijziging vanaf boekjaar 2024 vindt volledige lastneming plaats in het jaar van subsidieverlening voor de majeure projecten. Deze werkwijze hanteren we reeds bij de thematische openstellingen. Conform de BBV-richtlijnen is deze stelselwijziging prospectief verwerkt in de jaarcijfers 2024, zonder dat aanpassing heeft plaatsgevonden voor de vergelijkende cijfers. Het effect van de stelselwijziging is hoofdzakelijk zichtbaar in de posten “Majeure projecten (toegevoegd aan OP)” en de “Overlopende passiva: Nog te betalen subsidies”. Op basis van de oude systematiek van het kastritme en bestedingsritme van majeure projecten 2024 zou de lastneming € 32,2 miljoen bedragen.

De jaarrekening geeft hiermee een beter inzicht in het totaalbedrag verleende subsidies majeure projecten, de totaal beschikbare ruimte binnen de reserve majeure projecten en de voortgang van deze projecten.

De subsidieprojecten die voortkomen uit de thematische openstelling zullen volledig als last worden genomen in het jaar dat de beschikking wordt afgegeven. Hier is het kasritme niet van belang bij het nemen van de last.

2.4 Toelichting op de balans per 31 december 2024

Activa	31-12-2024	31-12-2023
Vlottende activa		
<i>Vorraden</i>		
Vooruitbetalingen	2.500	2.500
<i>Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>		
Ministerie van Financiën, rekening courant	208.336.393	206.715.856
<i>Vordering op openbare lichamen</i>		
Nog te ontvangen BTW	399.135	386.910
Nog te verrekenen huur en energielasten	16.427	28.948
Te veel in rekening gebracht detachering vergoeding		-
Bijdrage energieonderzoek TNO		18.150
Nog te ontvangen rijksbijdrage 2023		185.115
Nog te ontvangen rijksbijdrage 2024	185.115	
Doorberekening kosten Toogdag 2023		32.031
Betreft rentevergoeding 4e kwartaal Ministerie van Financiën	1.739.406	2.052.863
Btw 2025	50.136	
	<u>2.390.219</u>	<u>2.704.017</u>
<i>Overige vorderingen</i>		-
Nog te verrekenen huur en energielasten		86.845
Nog te verrekenen subsidie vaststellingen	817.789	664.852
Bijdrage energieonderzoek TNO		30.250
Voorziening dubieuze debiteuren	- 453.439	- 428.824
	<u>364.350</u>	<u>353.123</u>
<i>Toelichting voorziening dubieuze debiteuren</i>		
<p>Voor het project "Vergroten en versterken van het cultuurhistorisch toerisme op Vlieland" is een voorziening getroffen van € 24.615,-. Er is bezwaar aangetekend tegen de vaststelling van het project. In overleg met bezwaarmaker is de procedure op on-hold gezet. Er is in januari 2025 een gesprek met bezwaarmaker gevoerd over het bezwaar. De uitkomsten van dit gesprek zijn dat bezwaarmaker € 140.000 in januari 2025 overgemaakt is aan het Waddenfonds. Bezwaarmaker is door Waddenfonds gevraagd al dan niet om het bezwaar in te trekken en om het restant nog over te maken aan. De vordering is daarom voor € 24.615,- ten behoeve van de jaarrekening voorzichtigheidshalve voorzien.</p> <p>Voor het project AHPD is in de jaarrekening 2023 een voorziening getroffen van € 428.824,-. Het Waddenfonds heeft op 9 december 2022 de subsidiebeschikking van het project Demonstratie AHPD Ameland vastgesteld op €1.059.778. Hetgeen betekent dat onder verrekening van de reeds uitgekeerde voorschotten € 428.824,- terugbetaald moet worden. Er is tegen dit besluit bezwaar ingediend. In juli 2023 heeft de bezwaarschriftencommissie het Waddenfonds in het gelijk gesteld. Het dagelijks bestuur heeft op 20 september 2023 dit besluit overgenomen en heeft het terugvorderingstraject ingezet..</p> <p>De aanvrager heeft via de Rechtbank beroep aangetekend op het besluit op bezwaar. De rechtbank kan desgevraagd (bij de opmaking van de jaarrekening) nog geen datum noemen voor de zitting.</p> <p>Mei 2024 er is een overeenkomst getekend met een incassobureau om het dwangbevel uit te voeren, conform DB besluit. Het dwangbevel is afgegeven. De aanvrager heeft hiertegen verzet aangekondigd. Met het incassobureau worden de vervolgstappen besproken.</p> <p>Bij de opmaking van het jaarverslag zijn deze middelen nog niet terugbetaald en is de vordering ten behoeve van de jaarrekening voorzien.</p>		
<i>Liquide middelen</i>	25.999	9.288
Rabobank, rekening courant		

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren

In beginsel moeten alle overtollige middelen in de schatkist worden aangehouden, tenzij deze middelen onder het drempelbedrag gerekend kunnen worden. De hoogte van het drempelbedrag hangt af van de omvang van de begroting; maatgevend voor de omvang van de begroting is het begrotingstotaal zoals dat ook gebruikt wordt voor bijvoorbeeld het berekenen van de kasgeldlimiet. De drempel is nooit lager dan € 1 miljoen. De drempel is gelijk aan 2,0% van het begrotingstotaal indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen, waarbij het drempelbedrag minimaal € 1 miljoen bedraagt. Indien het begrotingstotaal hoger is dan € 500 miljoen is de drempel gelijk aan € 10 miljoen plus 0,2% van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
		Verslagjaar			
(1)	Drempelbedrag	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	207.855	105.326	66.719	60.242
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	792.145	894.674	933.281	939.758
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
		Verslagjaar			
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	35.359			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	35.359			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag (vanaf 1/7/2021 zijn de kaders voor het drempelbedrag verruimd naar: (4b)*0,02 + (4c)*0,002 met een minimum van € 1.000.000)	265	265	1.000	1.000
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	18.915	9.585	6.138	5.542
(5b)	Dagen in het kwartaal	91	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	208	105	67	60

Er is in 2024 geen overschrijding van het drempelbedrag.

Passiva	31-12-2024	31-12-2023
<i>Algemene reserve Waddenfonds</i>		
Beginsaldo 1 januari	47.895.936	37.228.536
af: onttrekking T.b.v. Organisatiekosten	-850.000	-850.000
af: onttrekking T.b.v. STUW en BLI 2024	-6.000.000	
af: Besluit 05-07-2024 25,7 mln. naar Reserve Majeur	-25.700.000	
af: Lastneming Kennishuishouding 2024-2026	-2.200.000	
Vrijval Niet bestede middelen 2023		11.517.400
Saldo 31 december	<u>13.145.936</u>	<u>47.895.936</u>

De algemene reserve bedraagt ultimo 2024 € 13,1 miljoen. Rekening houdende met het weerstandsvermogen van € 5,8 miljoen en de onttrekking t.b.v. de bedrijfsvoeringskosten 2025 - 2026 à € 850.000 per jaar bedraagt de vrije algemene reserve per 31 december 2024 € 5,6 miljoen.

Bestemmingsreserve

Overloopreserve subsidieplafonds/tenders	12.841.685	6.321.514
--	------------	-----------

De overloopreserve is ingesteld om de in het boekjaar opengestelde subsidieplafonds en tenders in het nieuwe boekjaar af te kunnen ronden. Het betreft het doorschuiven van subsidiebudgetten die het dagelijks bestuur als subsidieplafonds/tenders heeft opgenomen in openstellingsbesluiten waarvoor nog geen subsidieverlening (toekenningsbeschikkingen) in hetzelfde boekjaar kon plaatsvinden.

Voor de volgende thema's zijn budgetten doorgeschoven naar volgend boekjaar

Extra rentebaten t.bv. Thematisch budget		1.300.000
Stuw 23	4.184.507	4.759.711
BLI 2023		252.800
Restant budget thematisch 2024	215.133	9.000
Stuw 2024	8.090.333	
BLI 2024	351.708	
	<u>12.841.681</u>	<u>6.321.511</u>

	31-12-2024	31-12-2023
Reserve majeure projecten		
De reserve Majeure projecten is ingesteld projecten uit het Investeringskader meerjarig te kunnen financieren	23.098.034	74.104.318
Specificatie reserve majeure projecten:		
Vrij te besteden aan toekomstige majeure projecten	22.565.701	25.781.092
Reservering Programma herstel cultuurlandschap Waddenkust	532.333	-
Subsidie Vitale Kust Eems-Dollard	-	8.540.138
Subsidie Vismigratierivier Afsluitdijk DNA	-	1.028.955
Subsidie Groene waterstof Chemiecluster Delfzijl	-	90.506
Subsidie WEC	-	3.221.781
Subsidie Programma Vermarkten Werelderfgoed Waddenzee	-	262.400
Subsidie Green Goods Texel	-	571.000
Subsidie Vissen voor verbinding	-	3.204.500
Subsidie Groene chemie uit CO2 en zonlicht	-	53.300
Subsidie Pilot Ophogen Landbouwgronden	-	-

Subsidie Waddentools Habitatdiversiteit, Waddenmozaïek naar een rijkgeschakeerde waddenbodem	-	1.012.646
Subsidie Ontwikkeling 20MW	-	3.477.400
Subsidie Demoproject restwarmteleiding	-	440.000
Subsidie Waddentools Wij & wadvogels	-	4.095.300
Subsidie Ruim baan voor vissen 2	-	5.395.900
Subsidie waddentools Swimway	-	1.196.300
Subsidie Slow Mill	-	182.000
Subsidie Verbinding rond sud ie	-	1.687.800
Subsidie donkerte in het waddegebied	-	668.300
Subsidie Green Shipping	-	4.142.100
Subsidie Oppaad lans it waad	-	466.300
Subsidie Waddengastronomie versterkt werelderfgoed beleving	-	-
Subsidie zoet op zout	-	457.800
Subsidie Nieuwe waterwerken Zoutkamp	-	-
Subsidie Holwerd aan Zee	-	5.609.000
Subsidie Vitale Kustzone Lauwersmeergebied	-	2.200.000
Subsidie Regain	-	319.800
		23.098.034
		74.104.318

Gerealiseerd resultaat

2.831.584 **2.153.209**

Eigen vermogen				Boekwaarde per 31-12-2023	Boekwaarde per 31-12-2024
Algemene reserve				47.895.936	13.145.936
<i>Bestemmingsreserve:</i>					
Overloop bestemmingsreserve				6.321.514	12.841.685
Reserve majeure projecten				74.104.318	23.098.034
gerealiseerd resultaat				2.153.208	2.691.584
Totaal				130.474.976	51.777.239
Het verloop in 2024 wordt in onderstaand overzicht per reserve weergegeven					
	Boekwaarde per 31-12-2023	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Boekwaarde per 31-12-2024
Algemene reserve	47.895.936		34.750.000		13.145.936
<i>Bestemmingsreserve:</i>					
Overloop bestemmingsreserve	6.321.514	12.841.800	7.807.400	1.485.770	12.841.685
Reserve majeure projecten	74.104.318	32.503.578	84.177.300	667.438	23.098.034
gerealiseerd resultaat	2.153.208	2.691.584	2.153.208		2.691.584
Totaal	130.474.976	48.036.962	128.887.908	2.153.208	51.777.239

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Schulden aan openbare lichamen	-	-
<i>Overige schulden</i>		
Crediteuren	333.921	61.795
Nog af te dragen loonheffing en pensioenpremies	215	32.784
	<u>334.137</u>	<u>94.579</u>

Overlopende passiva

Nog te betalen subsidies

Beginsaldo 01 januari	78.902.652	83.957.779
Uitbetaalde subsidies	-32.255.231	-19.435.042
Toename verplichting lastneming subsidies	116.859.349	18.319.301
Vrijval subsidies door lagere definitieve beschikkingen	-4.639.880	-3.939.386
Saldo 31 december	<u>158.866.890</u>	<u>78.902.652</u>

Facturen onderweg	1.195	312.574
-------------------	-------	---------

Tot september 2024 was de huurprijs € 67.500 per jaar. Per september 2024 is een nieuwe huurovereenkomst aangegaan voor een bedrag van € 90.000 per jaar. De huurovereenkomst loopt tot en met datum 31 december 2027, einde looptijd Waddenfonds.

Het Waddenfonds heeft een financiële bijdrage verstrekt ter grootte van € 500.000 aan NWO voor de uitvoering van een trilateraal onderzoeksprogramma naar de Waddenzee. Dit bedrag is voor de periode 2021 tot en met 2025 beschikbaar gesteld. De niet uit de balans blijkende verplichting per jaareinde 2024 bedraagt € 100.000 voor 2025.

Het Waddenfonds heeft in 2024 een meerjarige subsidie verstrekt ter grootte van € 1.100.000 per jaar voor de periode 2024-2026 aan Stichting Waddenacademie, ter uitvoering van het door BOW geaccordeerde Meerjarig Operationeel Plan "De Waddenacademie als kennisregisseur".

De niet uit de balans blijkende verplichting per jaareinde 2024 bedraagt € 726.000. Dit heeft betrekking op de toegezegde bijdrage van 2027

2.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten over 2024

Baten	Raming	Realisatie
<i>Decentralisatie-uitkering Rijk</i>	28.878.000	28.878.000
<i>Rente</i>	7.818.000	8.036.080
rente schatkistbankieren		
Voor een nadere toelichting op de rente wordt verwezen naar de paragraaf financiering		
Lasten	Raming	Realisatie
<i>Beschikte subsidies, toegevoegd aan overlopende passiva</i>		
<i>Reguliere openstellingen</i>		
<i>BLI 2023</i>	112.800	112.806
<i>BLI 2024</i>	148.300	148.292
<i>Brede openstelling 2023</i>	6.391.000	6.390.985
<i>Brede openstelling 2024</i>	2.909.700	2.909.667
<i>Thematisch budget uit vrijval 22</i>	431.800	431.831
	9.993.600	9.993.581
Saldo Vrijgevallen projecten thematisch 2024	0	-2.069.882
Vrijval Majeure projecten		
Waddencentrum De Nieuwe Afsluitdijk		-1.130.578
Demo-project gecombineerde restwamteleiding bio-economie		-1.843.468
Saldo Vrijgevallen projecten 2024	0	-5.043.928
Majeure projecten lastneming 2024		
<i>Vismigratie DNA</i>		6.029.003
<i>Vitale kust Eems-Delta</i>		9.058.361
<i>Werelderfgoedcentrum Waddenzee</i>		6.421.812
<i>Slow Mill</i>		301.982
<i>Green Goods Texel</i>		550.000
<i>Programma Vermarkten Werelderfgoed Waddenzee</i>		262.354
<i>Groene Waterstof infrastructuur Chemiecluster Delfzijl</i>		59.500
<i>Pilot Ophogen Landbouwgronden</i>		133.103
<i>Waddentools Habitatdiversiteit, Waddenmozaïek</i>		1.012.636
<i>Vissen voor Verbinding</i>		1.658.090
<i>Verbinding rond Sud Ie; (Súd Ie (recreatief))</i>		2.114.542
<i>Ontwikkeling 20 MW Elektrolyse</i>		2.761.333
<i>Groene chemie uit CO2 en zonlicht</i>		1
<i>Waddentools Wij en wadvogels</i>		2.619.366
<i>Waddentools Swimway Waddenzee</i>		1.334.822
<i>De volgende stap in getijdenenergie: demonstratie Tidalkite</i>		302.012
<i>Ruim Baan voor Vissen 2</i>		12.738.593
<i>De donkerte van het Waddengebied</i>		550.163
<i>Zoete toekomst</i>		75.671
<i>Holwerd aan Zee: doorbraak voor mens en natuur</i>		5.882.000
<i>Vitale Kustzone Lauwersmeergebied</i>		11.380.000
<i>Green Shipping</i>		4.472.751
<i>Oppaad lans it waad</i>		757.830
<i>Waddengastronomie versterkt Werelderfgoedbeleving</i>		235.418
<i>Deelprogramma Beleef Kornwerderzand</i>		10.171.200
<i>Zoet op Zout</i>		671.354

<i>REGAIN</i>		586.976
<i>Nieuwe Waterwerken Zoutkamp</i>		1.289.764
<i>Onderzoek en ontwikkeling blue energy op de afsluitdijk</i>		3.929.022
<i>Wij en Wadvogels fase II</i>		2.534.500
<i>Waakvogels</i>		2.693.711
<i>Prosit</i>		2.500.000
<i>Programma Cultuurlandschap</i>		2.967.700
<i>Programma Gastheerschap</i>		3.347.000
<i>Project Wad gaat om</i>		3.263.200
<i>Budget Majeur 2024</i>		107.495.300

107.495.300 104.665.768

Er is door het algemeen bestuur middels het vaststellen van de 5e begrotingswijziging 2024 vastgesteld dat er per boekjaar 2024 bij het beschikken van een majeure project direct de volledige last genomen wordt. Deze werkwijze hanteren we reeds bij de thematische openstellingen. De lastneming voor majeure projecten liep tot en met boekjaar 2023 zoveel mogelijk gelijk aan het kasritme en bestedingsritme van een majeure project. Echter doordat we de voortgangsrapportages hanteren hiervoor loopt de werkelijkheid vaak anderhalf jaar achter. Wanneer de situatie was gebeven als in 2023 en eerder dan zou de lastneming van 2024 ongeveer 22 miljoen zijn geweest. Door de stelselwijziging is voor elk project het restant nog te nemen last verantwoord in de lastneming majeure subsidies voor in totaal 101 miljoen. Hierdoor is de totale subsidieverplichting aan derden volledig inzichtelijk op de balans.

<i>Budget Kennishuishouding</i>	3.300.000	3.228.171
In de vorm van een boekjaarsubsidie kreeg de Waddenacademie in 2024 een meerjarensubsidie 2024 - 2026 van totaal 3,3 miljoen voor de uitvoering van haar taken zoals uitgewerkt in het aangeleverde meerjarenplan Waddenacademie. Per jaar wordt er 1,1 miljoen uitgekeerd. Voor 2023 was de subsidie € 1.100.000,- De vaststelling voor 2023 kwam uit op €1.028.171,- hierdoor valt de besteding € 71.829,- lager uit als begroot		
<i>NWO-programma</i>	100.000	100.000
<i>Monitoring</i>	100.000	22.660
Dit onderdeel is bedoeld om vanuit het Waddenfonds een te ontwikkelen en onderhouden Monitoringsystematiek structureel te vullen met Waddenfonds-specifieke gegevens.		
<i>Ontwikkelsbudget</i>	300.000	120.133
Vanaf medio 2015 is door wijziging van de begroting een budget beschikbaar gesteld om – voorafgaand aan subsidieaanvragen – het Waddenfonds de kwaliteit van aanvragen voor complexe vraagstukken te laten bevorderen. Middelen in dit kader kunnen worden ingezet om vooronderzoek, haalbaarheidsonderzoek en coalitievorming te realiseren. Vanaf 2022 is voor communicatie voor 100.000,- geraamd uit dit budget.		
<i>Waardevermindering vorderingen</i>	-	24.615
Voor een toelichting op deze waardevermindering wordt verwezen naar de toelichting op de balans		
<i>Organisatiekosten</i>		
<i>Organisatiekosten 2024</i>	2.600.000	2.360.818
Voor een nadere toelichting op de organisatiekosten wordt		

verwezen naar de paragraaf bedrijfsvoering.

Saldo van baten en lasten

Het saldo van de totale baten en totale lasten bedraagt € -87.192.900 -78.557.738
positief

Onttrekking aan algemene reserve.

In 2024 is het budget organisatiekosten met €850.000 opgehoogd ten laste van de algemene reserve. Zie paragraaf bedrijfsvoering 34.750.000 34.750.000

Onttrekking aan overloop bestemmingreserve 7.807.400 7.807.400

Onttrekking aan reserve Majeur 84.177.300 84.177.300

Zie voor toelichting bij paragraaf 2,3 werkwijze meerjarig beschikken

Mutatie Algemene reserve - -

Mutatie reserves Majeure -26.700.000 -32.503.578

Mutatie reserves overloop -12.841.800 -12.841.800

De mutatie in de reserves betreft het doorschuiven van subsidiebudgetten die het dagelijks bestuur in 2024 als subsidieplafonds heeft opgenomen in openstellingsbesluiten maar waarvoor nog geen subsidieverlening of lastneming in 2024 kon plaatsvinden. Afronding van het openstellingsbesluit vindt in het nieuwe boekjaar plaats.

Voor een specificatie van de doorgeschoven budgetten naar de diverse thema's wordt verwezen naar de toelichting op de balans.

Gerealiseerde resultaat - **2.831.584**

Publicatie wet normering topinkomens

Overzicht 2024 - Model 1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Samenstelling bestuur 2024												
Informatie Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)												
Naam		Functie	Aanvang en einde functievervulling in 2024	Omvang dienstverband	Gewezen topfunctionaris ?	Dienstbetrekking	Beloning	belastbare en variabele onkosten vergoeding	Beloningen betaalbaar op termijn	Totaal bezoldiging	Toepasselijk WNT - Maximum	Motivering indien overschrijding : zie Opmerkingen:
Algemeen Bestuur												
Rosan Kocken	Gedeputeerde Provincie Noord-Holland	AB lid (Voorzitter tot 5 juli)	19-09-2023 / 31-12-2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Gert Jan Leerink	Statenlid provincie Noord-Holland	AB lid	20-05-2019/ 09-09-2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Ruchama Bwefar	Statenlid provincie Noord-Holland	AB lid	30-09-2024 / 31-12-2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Nick Roosendaal	Statenlid provincie Noord-Holland	AB lid	18-07-2023 / 31-12-2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Henk Emmens	Gedeputeerde provincie Groningen	AB lid	06-07-2023 / 31-12-2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Johan Hamster	Gedeputeerde provincie Groningen	AB lid	26-01-2022 / 31-12-2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Susan Top	Gedeputeerde provincie Groningen	AB lid	05-07-2023 / 31-12-2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Matthijs de Vries	Gedeputeerde Provincie Fryslân	AB lid (voorzitter vanaf 5 juli)	27-09-2023 / 31-12-2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Friso Douwstra	Gedeputeerde Provincie Fryslân	AB lid	15-12-2021 / 31-12-2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Eke Folkerts	Gedeputeerde Provincie Fryslân	AB lid	27-09-2023 / 31-12-2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Dagelijks Bestuur												
Rosan Kocken	Gedeputeerde Provincie Noord-Holland	DB lid (Voorzitter tot 5 juli)	19-09-2023 / 31-12-2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Susan Top	Gedeputeerde provincie Groningen	DB lid, vanaf 10 januari 2024	05-07-2023 / 31-12-2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Matthijs de Vries	Gedeputeerde Provincie Fryslân	DB lid (voorzitter vanaf 5 juli)	19-09-2023 / 31-12-2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Directie												
Gerben Huisman	Waddenfonds	Directeur / Secretaris	01-01-2020 / 31-12-2024	1 fte	nee	ja	133.332	0	20.222	153.554	233.000	n.v.t.
Geert Boesjes	Waddenfonds	Plv. Directeur / secretaris	10-12-2021 / 31-12-2024	1 fte	nee	nee	136.500	-	-	136.500	233.000	gedetacheerd van de prov. Fryslan aan het Waddenfonds, per 10 dec. 2022 valt dhr Boesjes onder de reguliere WNT-norm

Vergelijkende cijfers Wet Normering Topinkomens

Overzicht 2023 - Model 1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Samenstelling bestuur 2023												
Informatie Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)												
Naam		Functie	Aanvang en einde functievervulling in 2023	Omvang dienstverband	Gewezen topfunctionaris ?	Dienstbetrekking	Beloning	belastbare en variabele onkosten vergoeding	Beloningen betaalbaar op termijn	Totaal bezoldiging	Toepasselijk WNT - Maximum	Motivering indien overschrijding : zie Opmerkingen:
Algemeen Bestuur												
Rosan Kocken	Gedeputeerde Provincie Noord-Holland	AB lid (Voorzitter)	19-09-2023 / 31-12-2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Gert Jan Leerink	Statenlid provincie Noord-Holland	AB lid	20-05-2019 / 31-12-2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Nick Roosendaal	Statenlid provincie Noord-Holland	AB lid	18-07-2023 / 31-12-2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Henk Emmens	Gedeputeerde provincie Groningen	AB lid	06-07-2023 / 31-12-2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Johan Hamster	Gedeputeerde provincie Groningen	AB lid	26-01-2022 / 31-12-2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Susan Top	Gedeputeerde provincie Groningen	AB lid	05-07-2023 / 31-12-2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Matthijs de Vries	Gedeputeerde Provincie Fryslân	AB lid	27-09-2023 / 31-12-2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Friso Douwstra	Gedeputeerde Provincie Fryslân	AB lid	15-12-2021 / 31-12-2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Eke Folkerts	Gedeputeerde Provincie Fryslân	AB lid	27-09-2023 / 31-12-2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Cees Loggen	Gedeputeerde Provincie Noord-Holland	AB lid (Voorzitter)	29-04-2015 / 16-07-2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Sietske Poepjes	Gedeputeerde Provincie Fryslân	AB lid	08-01-2019 / 17-07-2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Klaas Fokkinga	Gedeputeerde Provincie Fryslân	AB lid	28-01-2020 / 17-07-2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Mirjam Wulfse	Gedeputeerde provincie Groningen	AB lid	13-11-2019 / 04-07-2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Fleur Gräper - van Koolwijk	Gedeputeerde provincie Groningen	AB lid	13-11-2019 / 04-07-2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Rien Cardol	Statenlid Provincie Noord-Holland	AB lid	20-05-2019 / 16-07-2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Dagelijks Bestuur												
Rosan Kocken	Gedeputeerde Provincie Noord-Holland	DB lid (Voorzitter)	19-09-2023 / 31-12-2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Cees Loggen	Gedeputeerde Provincie Noord-Holland	DB lid (Voorzitter)	29-04-2015 / 16-07-2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Henk Emmens	Gedeputeerde provincie Groningen	DB lid	06-07-2023 / 31-12-2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Johan Hamster	Gedeputeerde provincie Groningen	DB lid	26-01-2022 / 04-07-2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Matthijs de Vries	Gedeputeerde Provincie Fryslân	DB lid	19-09-2023 / 31-12-2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Sietske Poepjes	Gedeputeerde Provincie Fryslân	DB lid	08-01-2019 / 17-07-2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Directie												
Gerben Huisman	Waddenfonds	Directeur / Secretaris	01-01-2020 / 31-12-2023	1 fte	nee	ja	124.938	0	20.548	145.486	223.000	n.v.t.
Geert Boesjes	Waddenfonds	Plv. Directeur / secretaris	10-12-2021 / 31-12-2023	1 fte	nee	nee	130.500	-	-	130.500	223.000	gedetacheerd van de prov. Fryslân aan het Waddenfonds, per 10 dec. 2022 valt dhr Boesjes onder de reguliere WNT-regelgeving.

3. Overige gegevens

3.1 Resultaatbestemming

Explicitatie rekeningssaldo	Bedrag €
Exploitatie en Organisatie kosten	403.603
Niet besteed op subsidieplafonds	19
Niet besteed op budget Majeure Projecten	-
Vrijval door vaststelling of Herziening thematische projecten	2.209.882
renteopbrengst	218.080
Totaal	2.831.584

Totaal gerealiseerd resultaat van 2024 € **2.831.584,-**

Het dagelijks bestuur van het Waddenfonds stelt voor om het gerealiseerde resultaat over 2024 toe als volgt te bestemmen:

Toe te voegen aan het budget thematische openstellingen € 2.831.584,-

4. Modelverantwoording rechtmatigheid

Verantwoordelijkheid algemeen en dagelijks bestuur Waddenfonds

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het algemeen en dagelijks bestuur Waddenfonds toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door het algemeen bestuur vastgestelde kaders zoals de begroting en verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door het algemeen bestuur op 13 december 2024 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording van de Gemeenschappelijke regeling hoeven te worden betrokken. Deze grens is door het algemeen bestuur bepaald en bedraagt maximaal 3% van de totale lasten inclusief de algemene reserve en is conform 2023 vastgesteld op € 897.000.

Bevinding

Het dagelijks bestuur is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens en er is geen sprake van overschrijdingen.

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met het algemeen bestuur aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het dagelijks bestuur ook beschreven welke actie hij onderneemt om afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Leeuwarden, 27 januari 2025

Namens het dagelijks bestuur,

M.A.C. de Vries

Voorzitter

G.W. Huisman

secretaris-directeur

Aan: het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in jaarstukken opgenomen jaarrekening 2024

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2024 van Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds (hierna: Waddenfonds) te Leeuwarden gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van zowel de grootte en de samenstelling van de baten en lasten over 2024 alsmede van het vermogen van Waddenfonds op 31 december 2024 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De jaarrekening bestaat uit:

1. het overzicht van baten en lasten 2024;
2. de balans per 31 december 2024;
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, waaronder de rechtmatigheidsverantwoording van het dagelijks bestuur over de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties over 2024; en
4. de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO), de door het algemeen bestuur op 13 december 2024 vastgestelde normenkader en het Controleprotocol Wet Normering Topinkomens (WNT) 2024 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Waddenfonds zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening als geheel bepaald op € 1.156.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstoleranties bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten, inclusief toevoegingen aan reserves. De materialiteit is gebaseerd op het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2023. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan hen tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 37.500 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2024 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een norm overschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen;
- overzicht verschillenanalyse Incidenteel-Structureel.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van BBV is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in ingevolge artikel 213 lid 3 onder d van de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag en overzicht verschillenanalyse Incidenteel-Structureel in overeenstemming met het BBV.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder de verordening van Waddenfonds, en voor het getrouw toelichten van de financiële rechtmatigheid in de jaarrekening.

In dit kader is het dagelijks bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van het normenkader voor financiële rechtmatigheid mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of de gemeenschappelijke regeling in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder.

Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid en het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het BADO, de door het algemeen bestuur op 13 december 2024 vastgestelde normenkader, het Controleprotocol WNT 2024, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zondertussenkoms van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeenschappelijke regeling haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeenschappelijke regeling de financiële risico's niet kan opvangen;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en,
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Drachten, 28 februari 2025

Bentacera Registeraccountants B.V.

V.J. Keidel AA RA

Bijlage 1: Verleende subsidies

In bijlage 1 wordt elk project beschreven, waaraan in 2024 een subsidie is verleend.

Bijlage 1 is onderverdeeld in vier hoofdstukken:

- 1) Verleningen Budget Lokale Innovaties
 - a) [Budget Lokale Innovaties 2023](#)
 - b) [Budget Lokale Innovaties 2024](#)
- 2) Verleningen Thematische subsidieregelingen
 - a) [Verleningen Thematische openstelling 2023-01](#)
 - b) [Verleningen Thematische openstelling 2024-01](#)
- 3) Duurzame kennishuishouding
- 4) Majeure projecten

Op de interactieve [kaart](#) op onze website is meer informatie te vinden.

1.a. Verleende subsidies per project, Budget Lokale Innovatie 2023

SCHOEM

Producent Kaliber Film maakt samen met de lokale bevolking een speelfilm over het dorp Zoutkamp. De film toont de worsteling van een Iraans meisje in de dorpsgemeenschap. Ze maakt kennis met een Zoutkamper en ontdekt dat er veel overeenkomsten zijn tussen op het oog twee verschillende identiteiten. Ook de leegte en eenvoud van de zee speelt een belangrijke rol in Schoem. De cast bestaat uit ervaren acteurs en amateurspelers uit Zoutkamp. Kaliber Film wil middels het project voor mee verbinding zorgen in de dorpsgemeenschap.

Aanvrager: Kaliber Film bv

Totale kosten van het project: € 92.098,-

Bijdrage Waddenfonds: € 34.299,-

Techlab de Fierljepper

Basisschool De Fierljepper in Vrouwenparochie krijgt een TechLab, met een onderzoeksruimte. Leerlingen krijgen zo toegang tot technologie en wetenschap. Ook bewoners kunnen er lezingen, workshops en cursussen volgen. Een belangrijk project gaat over de oorzaken en gevolgen van verzilting van de leefomgeving. Hierbij brengen leerlingen en ouders bezoeken aan boeren die hiermee kampen. Het TechLab bevordert de sociale samenhang in de streek en biedt kinderen tot twaalf jaar toegang tot technologisch onderwijs.

Aanvrager: SWS De Fierljepper

Totale kosten van het project: € 35.034,-

Bijdrage Waddenfonds: € 8.007,-

Exposities geschiedenis Amelander Cultuurmuseum

De oude hervormde kerk in Nes (Ameland) wordt een expositieruimte en ook kunnen er lezingen, concerten of andere activiteiten worden gehouden. Er komt een vaste tentoonstelling over de kerkelijke geschiedenis van Ameland en wisselexposities van Amelander kunstenaars. Op deze manier blijft de cultuurhistorische waarde van het kerkgebouw bestaan en blijft het publiek toegankelijk. Het project draagt bij aan het ontstaan van sociale netwerken van bewoners, toeristen, ondernemers en kunstenaars en voorziet in een culturele behoefte.

Aanvrager: Stichting Amelander Musea (STAM)

Totale kosten van het project: € 133.135,-

Bijdrage Waddenfonds: € 46.500,-

GRONDPROEVEN in Fryslân

Een culinaire muziektheatervoorstelling op een akkerbouwbedrijf in Noardeast-Fryslân over de duurzame toekomst van een familiebedrijf. De schuur wordt een keuken, restaurant en theater. Boeren en consument zitten samen aan tafel en gaan met elkaar in gesprek over het verleden en de toekomst van de akkerbouw. Zo ontstaan er nieuwe contacten; diverse regionale partijen werken samen met de stichting, waaronder LTO, De Lawei, agrarisch collectief Waadrâne en scholen.

Aanvrager: Stichting 5e Kwartier

Totale kosten van het project: € 192.097,-

Bijdrage Waddenfonds: € 24.000,-

1.b. Verleende subsidies per project, Budget Lokale Innovatie 2024

Oudeschip: het dorp aan de rand/het begin van de wereld

Inwoners van Oudeschip maken een theatrale luisterwandeling over de impact van de veranderende waddenkust op hun dorpsgemeenschap. De 200 inwoners zien hoe windmolens en industrie van de Eemshaven steeds verder in de richting van hun gemeenschap oprukken. Wat dat betekent voor het dorp en welke impact dat heeft op het dorpsleven wordt tijdens de wandeling verbeeld en verteld. Naast de theatrale wandeling wordt een website gemaakt met portretten en verhalen van dorpsbewoners.

Aanvrager: Dorpsbelangen Oudeschip
Totale kosten van het project: € 96.150,-
Bijdrage Waddenfonds: € 15.000,-

Een nieuw leven rond huisje Mosk

De diaconie van de plaatselijke Kogerkerk maakt het onlangs gerenoveerde monumentale huisje Mosk geschikt voor nieuwe activiteiten. Samen met de naastgelegen kerk is het huis nog het enige karakteristieke deel van het dorp. De woning wordt geschikt gemaakt als vrijwilligersverblijf in de zomer voor mensen die meehelpen activiteiten te organiseren in de tuin van het huis en in de Kogerkerk. In de winter zal het huisje worden gebruikt voor kwetsbare mensen om even op verhaal te komen. De subsidie wordt gebruikt voor de inrichting van het huis en de achtergelegen grote tuin en voor een boekje, een informatiemap en zes expositiepanelen over huisje Mosk.

Aanvrager: Protestantse gemeente te Waal, Koog, Den Hoorn
Totale kosten van het project: € 88.681,19
Bijdrage Waddenfonds: € 44.341,00

Renovatie Dorpshuis Ons Huis

Dorpshuis Ons Huis op West-Terschelling krijgt een flinke opknapbeurt. Het gemeenschapscentrum wordt niet alleen heringericht en energiezuiniger gemaakt maar deels ook in oude staat teruggebracht. Zo wordt de cultuurhistorisch waardevolle voorgevel met opschriften in het Westers, de taal van West-Terschelling, hersteld. Het doel is dat het dorpshuis op lange termijn het middelpunt blijft van het verenigingsleven op West-Terschelling en ingezet kan worden voor culturele activiteiten van de hele Terschellinger bevolking, lokale evenementen en voor bezoekers van het eiland.

Aanvrager: Vereniging Ons Huis
Totale kosten van het project: € 105.890,-
Bijdrage Waddenfonds: € 47.500,-

Muziektheater DeFury fan Dokkum

De Fury fan Dokkum is een muziektheaterproductie die het historische verhaal vertelt van een katholiek-protestantse godsdienststrijd, die in 1572 in Dokkum plaatsvond. De stad ging in dat jaar in vlammen op en kostte honderden mensen het leven. Het verhaal is gebaseerd op het bewaard gebleven nauwkeurige ooggetuigenverslag van de arts Hendrik van Bra uit die tijd. De productie combineert theater, dans en muziek en betreft vele lokale organisaties, bedrijven en verenigingen bij de voorstelling. Het Dokkumer stadsdialect is één van de voertalen.

Aanvrager: Stichting Noord Oost Friesland producties
Totale kosten van het project: € 315.064,-
Bijdrage Waddenfonds: € 29.550,-

Mienskip op weg naar de toekomst

Het project behelst het realiseren van een representatieve hoofdingang voor het dorpshuis van Holwert. Het dorpshuis is gehuisvest in de Multifunctionele Accommodatie De Ynset, waarin ook de sporthal, een theaterzaal en kinderopvang zijn ondergebracht. De Holwerterers willen de hoofdingang verbouwen, zodat het dorpshuis een duidelijke herkenbare uitstraling krijgt. Tegelijk wordt daarmee de toegankelijkheid verbeterd voor minder validen. Ook komt er extra opslagruimte voor materialen die gebruikt worden bij sociale activiteiten voor ouderen.

Aanvrager: Stichting Multifunctionele Accommodatie Holwerd

Totale kosten van het project: € 40.352,-

Bijdrage Waddenfonds: € 11.901,-

2.1 Verleende subsidies per project, subsidieregeling Thematisch 2023-01

Passieve garnalenvisserij op de Waddenzee

Wageningen University & Research (WUR) onderzoekt in hoeverre de garnalenvisserij op de Waddenzee verduurzaamd kan worden. Het onderzoek richt zich op alternatieve en natuurvriendelijke vangstmethoden voor de huidige boomkorsleepnetten, die schadelijk zijn voor het bodemleven van de Waddenzee. Tegelijk wordt er gekeken of de nieuwe methoden bedrijfseconomisch haalbaar zijn voor garnalenvissers. Samen met acht garnalenvissers worden in de praktijk ankerkuilen en korven getest, waarbij de bodem nauwelijks wordt beroerd. De onderzoeksresultaten worden met de garnalenvissers in het Waddengebied gedeeld. Ook krijgen garnalenvissers technische aanbevelingen waarmee ze hun manier van vissen meteen kunnen verduurzamen.

Aanvrager: Wageningen University & Research

Totale kosten van het project: € 699.954,-

Bijdrage Waddenfonds: € 559.954,-

Thema: Duurzame visserij

Frisse wind door het Reddingmuseum

De Koninklijke Nederlandse Redding Maatschappij (KNRM) bestaat 200 jaar en grijpt het jubileum aan voor een verbouwing en vernieuwing van het Nationaal Reddingmuseum in Den Helder. Zo wordt er in het museum een cabine met navigatiespel gebouwd. Met Virtual Reality-brillen en computers wordt het besturen van een schip nagebootst. Bezoekers kunnen zo ervaren hoe ze een schip op de Waddenzee moeten navigeren. Daarbij worden de getijden, stromingen, geulen en het mogelijk droogvallen op het Wad nagebootst. Daarnaast wordt de entree en de bestaande tentoonstelling verbeterd en krijgt een film over Werelderfgoed Waddenzee in het museum een prominente plek.

Aanvrager: Stichting Exploitatie Nationaal Reddingmuseum Dorus Rijkers

Totale kosten van het project: € 266.198,-

Bijdrage Waddenfonds: € 199.986,-

Thema: Duurzame recreatie en toerisme

Het Ziltepad

In Noord-Holland, Fryslân en Groningen wordt in drie jaar langs de waddenkust een pelgrimsroute voor bezinningstoerisme ontwikkeld. De fiets- en wandelroutes van Het Ziltepad verbinden tussen Den Helder en Oost-Groningen 22 historische kerken met elkaar. De verwachting is dat de pelgrimsroute vanaf 2027 meer dan 50.000 wandelaars en fietsers zal trekken. Het Ziltepad is een initiatief van de twee stichtingen Alde Fryske Tsjerken en Oude Groninger Kerken, die samen meer dan 150 vrijgekomen kerken beheren. Naast het ontwikkelen van de routes, worden de 22 kerken ook dagelijks opengesteld voor de deelnemers en andere belangstellenden. Particulieren en ondernemers uit de buurt worden bij het project betrokken voor het bieden van overnachtingsmogelijkheden en maaltijden aan fietsers en wandelaars. Ook kunnen de pelgrims meedoen aan andere activiteiten zoals ochtendyoga in kerken, natuurexcursies en kleinschalige culturele activiteiten en zal er gewerkt worden aan een lokaal netwerk voor bagage- en personenvervoer.

Aanvrager: Stichting Oude Groninger Kerken

Totale kosten van het project: € 1.071.640,-

Bijdrage Waddenfonds: € 610.584,-

Thema: Duurzame Recreatie en toerisme

Golfenergie Demonstrator Dutch Wave Power

Het project behelst het uittesten en demonstreren van de Dutch Wave Power op de Noordzee voor de kust van Scheveningen. Deze golfenergie technologie is een nieuwe methode die energie uit de golven van de zee haalt. Het is één van de zes beoogde technieken die op termijn mogelijk de Waddeneilanden Vlieland, Ameland, Schiermonnikoog en Texel gaat voorzien van energie. Dutch Waver Power wekt elektriciteit op met een

cilindervormige drijver die op de zeespiegel ligt. De op en neer bewegende golven zorgen ervoor dat de drijver gaat roteren. De rotatie wordt omgezet in elektriciteit door een generator die in de drijver is ingebouwd. In het onderzoek wordt meegenomen hoeveel energie de techniek per eiland kan leveren.

Aanvrager: Dutch Wave Power bv
Totale kosten van het project: € 1.023.291,-
Bijdrage Waddenfonds: € 99.658,-
Thema: Duurzame energie

Expositie Helden museum

In Het Helden Museum komt een nieuwe permanente tentoonstelling over de geschiedenis en ontwikkeling van Den Helder als havenstad aan de Waddenzee. Het museum wil met de investeringen de bezoekersaantallen de komende drie jaar verdubbelen. In de nieuwe tentoonstelling worden thema's belicht die belangrijk zijn in de geschiedenis van de stad, zoals het ontstaan, de ontwikkeling van het Helderse kanaal, de visserij, het reddingswezen, de marine en de Tweede Wereldoorlog. In de verschillende verhaallijnen komt ook telkens de relatie met de Wadden aan bod en hoe Den Helder zich heeft ontwikkeld tot poort van de Waddenzee. Het museum wil met de investeringen aantrekkelijker worden voor een grotere doelgroep. Naast eigen inwoners en scholen zijn dat ook toeristen. De plannen sluiten inhoudelijk aan bij de doelstellingen en uitgangspunten van Visit Wadden, het meerjarige marketingprogramma voor het hele Waddengebied.

Aanvrager: Stichting Afgestoft
Totale kosten van het project: € 406.046,-
Bijdrage Waddenfonds: € 353.145,-
Thema: Duurzame recreatie en toerisme

Lokale opwekking en benutting geraffineerde meststoffen in het Waddengebied

Bij Biogas in Marrum komt een mestverwerkingsinstallatie die uit het Waddengebied aangevoerde mest verwerkt tot een mineralenconcentraat dat kunstmest kan vervangen. Akkerbouwers in de regio kunnen deze kunstmestvervanger gebruiken. In het raffinageproces worden innovatieve technieken aan elkaar gekoppeld. Ook wordt onderzocht wat de effecten van de geraffineerde meststof zijn op de bodem. Hierbij wordt samengewerkt tussen eigenaar HoSt, onderwijsinstelling Van Hall Larenstein en het Biosintrum Oosterwolde. Door mest uit de regio te verwerken vermindert het aantal vervoersbewegingen en daalt de uitstoot van stikstof en broeikasgassen.

Aanvrager: Biogas Marrum
Totale kosten van het project: € 2.406.697,-
Bijdrage Waddenfonds: € 683.805,-
Thema: "Duurzame Landbouw"

Realisatie Kunstcentrum De Ploeg

In de voormalige monumentale Sint Jozef-school in Wehe den Hoorn komt een kunstcentrum met exposities van het bekende Groninger kunstenaarscollectief De Ploeg. Opgericht in 1918 maakten de schilders De Ploeg naam met expressionistische schilderijen van het leven en landschap van het Hogeland langs de waddenkust van Groningen. Op dit moment liggen de schilderijen voornamelijk opgeslagen in het depot van het Groninger Museum, dat niet voldoende ruimte heeft om ze tentoon te stellen. In de school komt naast museale ruimtes ook ontmoetings- en educatievertrekken. Er worden jaarlijks 26.000 bezoekers verwacht.

Aanvrager: Stichting Kunstcentrum De Ploeg
Totale kosten van het project: € 5.050.100,-
Bijdrage Waddenfonds: € 1.000.000,-
Thema: Duurzame recreatie en toerisme

Van Parel naar Kerngebied

Het project richt zich op het behoud en versterken van een 20 hectare groot weidevogelgebied bij het Friese Tjerkwerd. Het onderzoek richt zich op een experimentele wijze van bemesting. Hompen ruige mest worden een jaar lang in brokken over het land uitgereden. Onderzocht wordt of dit leidt tot een betere bodem en vegetatie en meer insecten en meer weidevogels. Ook weidevogelparels bij Wommels en Lollum worden onderzocht. Geïsoleerd gelegen percelen kunnen deel gaan uitmaken van kerngebieden voor waddenvogels in het Waddengebied.

Aanvrager: Stichting Agrarisch Natuurfonds Fryslân

Totale kosten van het project: € 410.851,-

Bijdrage Waddenfonds: € 369.765,-

Thema: Duurzame Landbouw

Vernieuwingslag Visserijmuseum Zoutkamp

Het Visserijmuseum in het Groningse vissersdorp Zoutkamp wordt ingrijpend vernieuwd en uitgebreid. Het museum zit sinds 1994 in de oude Rijksbetonningsloods. Het gebouw wordt ruimer en duurzamer en krijgt een nieuwe vaste tentoonstelling die het cultuurhistorische verhaal van Zoutkamp en zijn omgeving belicht. Het betonningschip De Lauwers krijgt een plek op het terrein en is te bezichtigen voor het publiek. Het museum wordt een startpunt voor wandel- en vaartochten over het Lauwersmeer en de Waddenzee. Het toeristisch informatiepunt wordt uitgebreid. Verder komen er educatieve programma's voor de basisscholen en het voortgezet onderwijs.

Aanvrager: Stichting Visserijmuseum Zoutkamp

Totale kosten van het project: € 2.931.696,-

Bijdrage Waddenfonds: € 1.000.000,-

Thema: Duurzame recreatie en toerisme

Museumtuin Wierdenland

Bij het Museum Wierdenland in Ezinge wordt een beleefstuin aangelegd waarin het historische wierdenlandschap wordt belicht. Het museum vertelt het verhaal van het ontstaan van de wierden en de Wadden. Door de beleefstuin wordt het gebouw verbonden met het oeroude landschap in het Waddengebied. In een buitenlokaal kunnen educatieve projecten voor kinderen en cursussen en workshops voor volwassenen plaatsvinden. Er komen ook nieuwe parkeerplaatsen met laadpalen, fietsenrekken en een terras. Het project draagt bij aan een duurzame economische ontwikkeling en aan versterking van het toeristisch aanbod.

Aanvrager: Stichting Museum Wierdenland

Totale kosten van het project: € 626.358,-

Bijdrage Waddenfonds: € 371.304,-

Thema: Werelderfgoed, cultuurhistorie & landschapsontwikkeling

Grip op bodemdaling

Met dit kennisproject moet inzichtelijk worden hoe snel en waar de bodem daalt in het landelijk Waddengebied. Dit is van belang voor landbouwers, natuurbeheerders en beleidsmakers. Het dalen van de bodem heeft grote gevolgen voor de landbouw, natuur en waterhuishouding. Metingen vinden plaats met nieuwe sensoren, die verder worden ontwikkeld. Aan de hand van meetgegevens kunnen er besluiten worden genomen over welke maatregelen effectief zijn. De opgedane kennis zal breed worden gedeeld; hiervoor wordt een communicatieplan opgesteld.

Aanvrager: Stichting Acacia Institute

Totale kosten van het project: € 693.438,-

*Bijdrage Waddenfonds: € 391.784,-
Thema: Duurzame Landbouw*

Gjin plastic nei us waad

Het bedrijf Noria BV gaat in samenwerking met Friese overheden in kaart brengen hoe plastic afval van het Friese vasteland in de Waddenzee terecht komt en hoe dat bestreden kan worden. Uit eerdere studies blijkt dat het grootste deel van de plastic soep in de Waddenzee niet binnenkomt via de Noordzee maar wordt aangevoerd via rivieren en kanalen van het vasteland. Noria gaat met hulp van camera's, A.I. en GPS-sensoren onderzoeken via welke Friese waterstromen plastic in de Waddenzee terecht komt. Aansluitend wordt er een plan van aanpak gemaakt om de vervuiling tegen te gaan.

*Aanvrager: Noria B.V.
Totale kosten van het project: € 1.244.668,-
Bijdrage Waddenfonds: € 565.150,-
Thema: Water, bodem, licht en geluid*

Doe- en kijkcentrum DOK5

DOK5 is een broedplaats voor kunst, cultuur, educatie en horeca in de Nieuwe Willems haven van Harlingen. Het zeevarend vlot Sterke Yerke krijgt er een vaste ligplaats. In DOK5 komt een vaste en interactieve expositie over de gevaren van plastic soep in de Waddenzee. Ook andere bedreigingen komen aan bod. Verder is er plaats voor milieu- en natuureducatie over het unieke Waddengebied. De initiatiefnemers van Sterke Yerke, die in de zeventiger met een vlot de oceaan overstaken en streken tegen de olievervuiling, krijgen een prominente plek in de expositie en educatie. Het project draagt bij aan de hoofddoelstelling van het Waddenfonds om het toeristisch aanbod te versterken.

*Aanvrager: Stichting Behoud Erfgoed Sterke Yerke
Totale kosten van het project: € 206.500,-
Bijdrage Waddenfonds: € 185.850,-
Thema: Duurzame recreatie en toerisme*

2.2 Verleende subsidies per project, subsidieregeling Thematisch 2024-01

Oogetijde

Oogetijde is een interactief kunstwerk in de haven van Lauwersoog waar bezoekers de werking van de getijden en de dynamiek van de natuur kunnen beleven. Het bestaat uit een 120 meter lange loopbrug die over het water voert met daarin een getijdeninstallatie. Die heeft een 24 meter brede ring, die zich bij vloed volstort met water en bij eb weer leegloopt. Het kunstobject wordt onderdeel van het in aanbouw zijnde Werelderfgoedcentrum. De nieuwe attractie moet dit deel van de havenmond aantrekkelijker maken voor toeristen.

Aanvrager: Stichting Oogetijde

Totale kosten van het project: € 1.225.000,-

Bijdrage Waddenfonds: € 805.000,-

Thema: Duurzame recreatie en toerisme

Dijk van een wijf

De waddenkust krijgt met de realisatie van het landschapskunstwerk Dijk van een Wijf een nieuwe trekpleister. De reusachtige vrouwfiguur wordt 65 meter lang en 11 meter hoog en breed. De sculptuur van kunstenaar Nienke Brokke wordt gemaakt van klei en zand en ingezaaid met een mengsel van lokale kruiden en grassen. Dijk van een Wijf is onderdeel van Sense of Place, een kunstroute van land art-projecten langs de waddenkust. De verwachting is dat het kunstwerk noordelijk van het Friese dorp Oosterbierum duizenden toeristen per jaar zal trekken.

Aanvrager: Stichting Sense of Place

Totale kosten van het project: € 1.673.918,-

Bijdrage Waddenfonds: € 911.535,-

Thema: Werelderfgoed, cultuurhistorie en landschapsontwikkeling

Herinrichting Bunkermuseum Terschelling

Het Bunker Museum op Terschelling wordt heringericht en krijgt een nieuwe permanente tentoonstelling. Ook komen er een nieuwe ontvangstruimte, een bioscoopzaal en een tijdlijn met thema's en objecten. De museumbunker bevindt zich in de voormalige kantinebunker van de Duitse Tiger Stelling, een bunkercomplex dat als een van de weinige nog vrijwel intact is gebleven. Die maakt deel uit van militair cultureel erfgoed. Het project draagt bij aan duurzaam toerisme en aan het behoud van de Tiger Stelling.

Aanvrager: Stichting Bunkerbehoud Terschelling

Totale kosten van het project: € 491.781,-

Bijdrage Waddenfonds: € 243.900,-

Thema: Duurzame recreatie en toerisme

Oesterbanken, een wereld te winnen

De Rijksuniversiteit van Groningen voert in samenwerking met oestervissers en het Werelderfgoedcentrum Waddenzee een grootschalig onderzoek uit naar herstel van schelpdierbanken in de Waddenzee. Zo wordt gekeken hoe je zo natuurvriendelijk mogelijk oesters kunt rapen en mossels kunt beschermen en laten herstellen. Een ander belangrijk onderdeel is het verschaffen van inzicht in de werkelijke ecologische waarde van oesterriffen en mosselbanken in de Waddenzee. Op basis daarvan kan opnieuw worden beoordeeld welke beschermingsstatus ze verdienen.

Aanvrager: Stichting Werelderfgoedcentrum Waddenzee

Totale kosten van het project: € 1.242.113,-

Bijdrage Waddenfonds: € 949.232,-

Thema: Natuur

3. Duurzame Kennishuishouding

Waddenacademie

Verlening boekjaarsubsidie Waddenacademie 2024 - 2026

Een belangrijke doelstelling van het Waddenfonds is het ontwikkelen van kennis over het Waddengebied en het borgen ervan voor toekomstige generaties. In de vorm van een boekjaarsubsidie kreeg de Waddenacademie in 2024 een meerjarensubsidie 2024 - 2026 van totaal 3,3 miljoen voor de uitvoering van haar taken zoals uitgewerkt in het aangeleverde meerjarenplan Waddenacademie. Per jaar wordt er 1,1 miljoen uitgekeerd.

Vaststelling boekjaarsubsidie Waddenacademie 2023

In 2023 heeft de Waddenacademie € 1.100.000,- ontvangen om de met haar afgesproken taken uit te voeren. De gerealiseerde subsidiabele kosten bedragen € 1.028.171,-. Er is sprake van een onder realisatie van €71.829,-. De subsidie is daarom vastgesteld op € 1.028.171,-. De Waddenacademie heeft dit bedrag terugbetaald aan het Waddenfonds.

De kerntaken agenderen, programmeren, informeren en monitoren zijn uitgevoerd door de Waddenacademie conform het door het Bestuurlijk Overleg Wadden goedgekeurde werkplan 2023. In het [jaarverslag](#) van de Waddenacademie over 2023 staat wat er per kerntaak en per activiteit aan activiteiten is uitgevoerd.

Doelrealisatie:

De Waddenacademie heeft met het uitvoeren van haar kerntaken invulling gegeven aan de vierde doelstelling van het Waddenfonds: het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding voor het Waddengebied.

NWO programma - Onderzoek impact mens op Waddengebied

In 2020 heeft het Waddenfonds een voorstel bij het NWO ingediend voor een trilateraal onderzoeksprogramma naar de Waddenzee, voor uitvoering door NWO in het kader van de NWA. Het Waddenfonds heeft in 2021 besloten een financiële bijdrage ter grootte van € 500.000,- te doen aan dit thematische programma.

In 2024 is € 100.000,- uitgekeerd aan het NWO-programma.

Conform afspraak, kan NWO maximaal 9 procent van dit beschikbare budget besteden aan uitvoeringslasten. Het definitieve bedrag van de uitvoeringskosten zal in mindering worden gebracht van het subsidiebedrag in de call for proposals.

4. Verleningen majeure projecten

PROSIT - Project Optimalisatie Subsystemen & Impact TidalKite

Het kennisproject PROSIT is gericht op de productie van getijdenenergie via de TidalKite. Deze onderwatervlieger wordt technologisch doorontwikkeld en geoptimaliseerd. Met een groter exemplaar vinden testen plaats in de diepere geulen van de Waddenzee. De effecten ervan op het ecosysteem worden gemonitord, bijvoorbeeld dat van het geluid op vogels en vissen. Doel is om deze vorm van getijdenenergie op den duur commercieel op de markt te brengen. In dat geval zou de helft van de Waddeneilanden met deze stroom voorzien kunnen worden.

Aanvrager: Getijdencentrale Waddenzee B.V.

Totale kosten van het project: € 6.948.113,-

Bijdrage Waddenfonds: € 2.500.000,-

Hoofddoel C: "Duurzame economische ontwikkeling in het Waddengebied"

Themalijn: "versneld ontwikkelen en opschalen van technieken die elektriciteit uit water van de Waddenzee en de Noordzeekustzone duurzaam produceren"

Programma Gastheerschap

Het Programma Gastheerschap wil het toeristische aanbod in het Waddengebied beter laten aansluiten op de status van Werelderfgoed Waddenzee. Er worden onder andere 200 gidsen opgeleid en 200 Waddenambassadeurs benoemd. Die krijgen de opdracht het verhaal van UNESCO Werelderfgoed beter voor het voetlicht te brengen. Ook worden op grote schaal ondernemers in het Waddengebied gestimuleerd om nieuw duurzaam aanbod voor de toeristische markt te ontwikkelen. Dat moet leiden tot een groei van het toerisme langs de waddenkust van 5% tot 10% en tot een verschuiving naar duurzaam toerisme op de eilanden. Het programma richt zich tevens op het spreiden van bezoekers over het gebied en op seizoenverbreding en op een betere bescherming van natuur en landschap in het Waddengebied.

Aanvrager: Stichting Merk Fryslân

Totale kosten van het project: € 6.748.868,-

Bijdrage Waddenfonds: € 3.346.952,-

Hoofddoel C: "Duurzame ontwikkeling in het Waddengebied"

Themalijn: "Versterken Gastheerschap en bewustwording Werelderfgoed Waddenzee"

Programmaplan herstel cultuurlandschap Waddenkust

Het project is een grootschalig programma voor het behoud van unieke natuur- en landschapswaarden in het Waddengebied. De focus ligt op het herstel en onderhoud van slaperdijken, voormalige zeearmen, wadkreeken en (voormalige) eilanden. In totaal worden er twintig fysieke landschapsprojecten in de drie Waddenprovincies uitgevoerd. Vergroening van dijken en kwelderwallen gebeurt onder meer in de vorm van diverse beplanting. Ook worden waterstaatkundige objecten zoals dijkcoupures en schotbalkhuisjes hersteld. Net als schapenboeten, tuinwallen, kolken en poelen. Ook zal het verhaal van het ontstaan en de ontwikkeling van het landschap langs de waddenkust onder de aandacht worden gebracht van bezoekers en bewoners.

Aanvrager: Landschapsbeheer Groningen, Landschapsbeheer Noord-Holland, Landschapsbeheer Friesland, Visit Wadden

Totale kosten van het project: € 7.665.989,-

Bijdrage Waddenfonds: € 3.500.000,-

Hoofddoel A: "Het vergroten en versterken van de natuur- en landschapswaarden van het Waddengebied"

Themalijn: "Behouden en versterken van voor het Waddengebied typische cultuurhistorische en landschappelijke elementen" en "Behouden en versterken van kernwaarden Waddengebied"

Wad gaat om

Plastic soep bedreigt de Waddenzee en indirect ook de gezondheid van mens en dier. Er zijn diverse initiatieven, maar die zijn onderling onvoldoende op elkaar afgestemd. 'Wad gaat Om' verenigt deze partijen en zorgt voor een collectieve en integrale aanpak van de plasticverontreiniging. Opruimen, hergebruik, gebruik van alternatieve producten en het meten van de mate van vervuiling staan centraal. Net als de bewustwording van bewoners, bezoekers en overheden over het plasticprobleem, zodat gedragsverandering ontstaat. Door monitoring wordt duidelijk hoeveel plastic er verdwijnt vanuit de binnenwateren en havens in zee. Kennisdeling is een belangrijk onderdeel.

Aanvrager: Stichting NHL Stenden hogeschool

Totale kosten van het project: € 7.440.627,-

Bijdrage Waddenfonds: € 3.263.166,-

Hoofddoel B: "Het verminderen of wegnemen van externe bedreigingen van de natuurlijke rijkdom van de Waddenzee"

Themalijn: "Verontreiniging door cumulatie en het gespecificeerde doel: Verbeteren waterkwaliteit door reductie en voorkomen van verontreinigingen in de Waddenzee"

Bijlage 2: Majeur verleende subsidies totale looptijd

Beschikte projecten	WF-nummer	Beschikt bedrag	Covid-ophoging	Totaal verleende cq vastgestelde subsidie	Vrijval op vaststelling
Tenderregeling garnalenvisserij	mei-21	10.300.000	0	10.300.000	0
Waddencentrum De Nieuwe Afsluitdijk	WF-2016/159615	4.015.650		2.885.050	-1.130.600,00
Marconi Buitendijks, Strand Delfzijl	WF-2016/159618	3.209.708		3.209.708	-
Vismigratie DNA	WF-2016/162209	14.000.000	5.000.000,00	19.000.000	
Realisatie Spuitstroomcentrale Kornwerderzand	WF-2016/162364	2.803.869		234.000	2.569.869,00
Vitale kust Eems-Delta	WF-2016/163053	23.647.188	684.011,00	24.331.199	
Werelderfgoedcentrum Waddenzee	WF-2018/179123	9.650.000	3.200.000,00	12.850.000	
Slow Mill	WF-2018/182249	2.357.839	301.982,00	2.659.821	
Green Goods Texel	WF-2018/182258	1.578.800		1.578.800	
Centrum Gastvrij Schiermonnikoog	WF-2018/182328	1.250.000		1.250.000	-
Programma Vermarkten Werelderfgoed Waddenzee	WF-2018/182434	2.893.500		2.893.500	
Groene Waterstof infrastructuur Chemiecluster Delfzijl	WF-2018/187032	1.063.650		1.063.650	
Pilot Ophogen Landbouwgronden	WF-2018/187047	833.410		833.410	
Waddentools Habitatdiversiteit, waddenmozaïek	WF-2018/187059	4.183.000		4.183.000	
Demonstratie AHPD	WF-2018/187074	3.021.733		1.072.267	-1.949.466,00
Vissen voor Verbinding	WF-2018/187088	3.011.725		3.011.725	
Verbinding rond Sud Ie; (Súd Ie (recreatief))	WF-2018/187543	9.391.145	833.500,00	10.224.645	
Ontwikkeling 20 MW Elektoorlyse	WF-2018/188422	4.500.000		4.500.000	
Demo-project gecombineerde restwamteleiding bio-economie	WF-2018/188436	1.865.441		21.973	-1.843.500,00
Groene chemie uit CO2 en zonlicht	WF-2018/188692	1.066.265		1.066.265	-
Waddentools Wij en wadvogels	WF-2019/196243	7.912.140	495.550,00	8.407.690	
Waddentools Swimway Waddenzee	WF-2019/196785	3.598.750		3.598.750	
De volgende stap in getijdenenergie: demornstratie Tidalkite	WF-2019/196800	2.267.576	766.397,00	3.033.973	
Ruim Baan voor Vissen 2	WF-2019/200914	12.794.549	4.356.122,00	17.150.671	
De donkerte van het Waddengebied	WF-2019/202808	1.502.816	20.009,00	1.522.825	
Zoete toekomst	WF-2019/202893	850.000	75.800,00	925.671	-129,00
Holwerd aan Zee: doorbraak voor mens en natuur	WF-2019/203256	8.330.000		8.330.000	
Vitale Kustzone Lauwersmeergebied	WF-2020/203860	8.300.000	4.980.000,00	13.280.000	
Green Shipping	WF-2020/206972	8.000.000		8.000.000	
Oppaad lans it waad	WF-2020/210157	1.303.822		1.303.822	
Waddengastronomie versterkt Werelderfgoedbeleving	WF-2020/217646	985.834		985.834	
Deelprogramma Beleef Kornwerderzand	WF-2020/217470	6.000.000	4.171.200,00	10.171.200	
Zoet op Zout	WF-2020/209305	1.600.000		1.600.000	
REGAIN	WF-2021/226639	1.217.834		1.217.834	
Nieuwe Waterwerken Zoutkamp	WF-2021/226663	1.856.079	503.915,00	2.359.994	
Onderzoek en ontwikkeling blue energy op de afsluitdijk	WF-2023/250806	4.904.022		4.904.022	
Wij en Wadvogels fase II	WF-2023/261969	3.000.000	352.000,00	3.352.000	
Waakvogels	WF-2023/262536	2.245.711	448.000,00	2.693.711	
Prosit	WF-2024/276393	2.500.000		2.500.000	
Programma Cultuurlandschap	WF-2024/279899	2.967.700		3.500.000	
Programma Gastheerschap	WF-2024/279893	3.347.000		3.347.000	
Project Wad gaat om	WF-2024/277382	3.263.200		3.263.200	
Totaal		193.389.956	26.188.486	212.607.176	-7.503.566